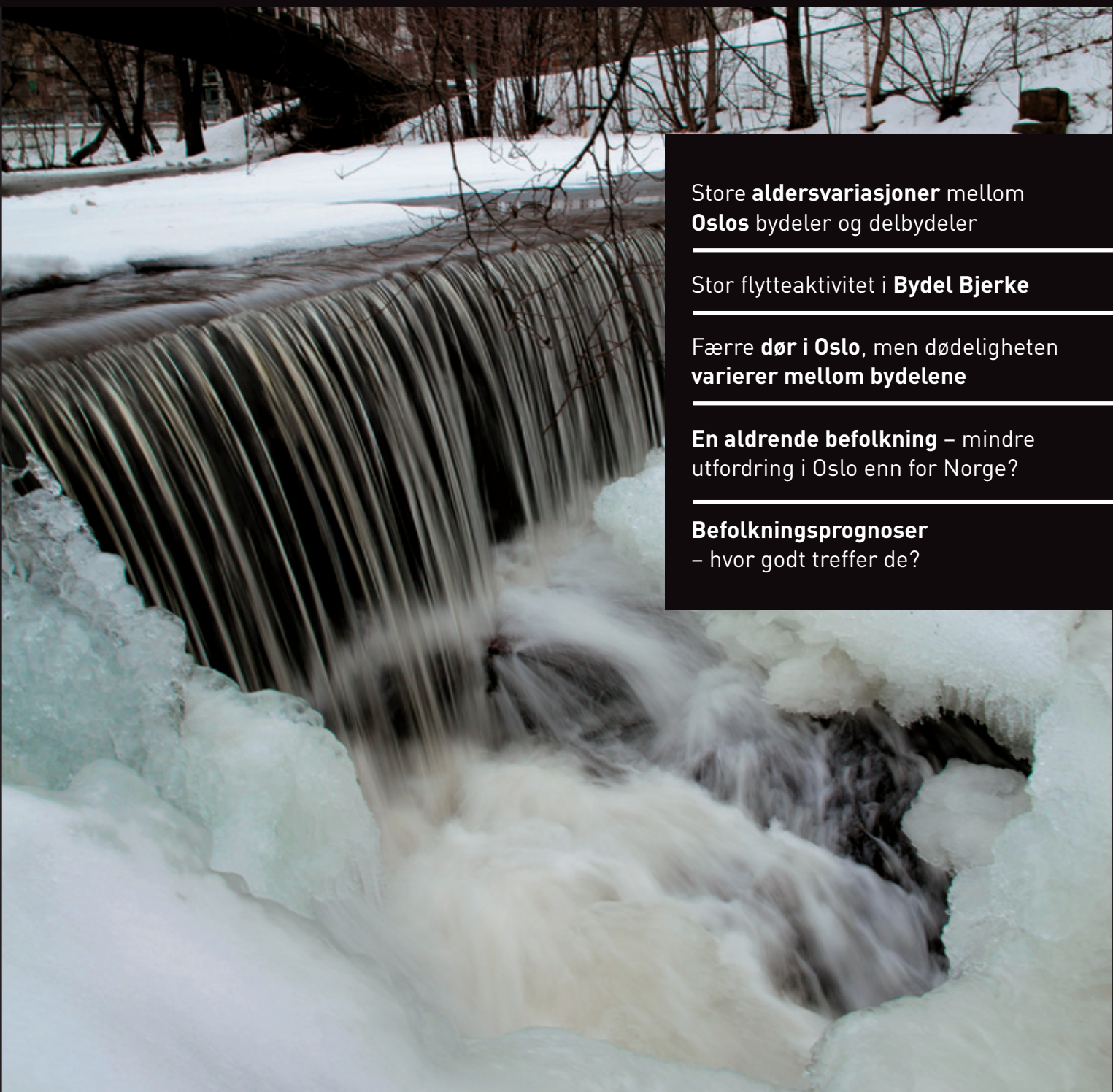

OSLO SPEILET

Store **aldersvariasjoner** mellom
Oslos bydeler og delbydeler

Stor flytteaktivitet i **Bydel Bjerke**

Færre **dør i Oslo**, men dødeligheten
varierer mellom bydelene

En aldrende befolkning – mindre
utfordring i Oslo enn for Norge?

Befolkningsprognoser
– hvor godt treffer de?

Innholdsfortegnelse

Innledning og leder	S . 5
Store aldersvariasjoner mellom Oslos bydeler og delbydeler	S . 6
Stor flytteaktivitet i Bydel Bjerke	S . 15
Færre dør i Oslo , men dødeligheten varierer mellom bydelene	S . 22
En aldrende befolkning –mindre utfordring i Oslo enn for Norge?	S . 31
Befolkningsprognoser – hvor godt treffer de?	S . 36

Forsidebilde: Martin Johnson, nxt Oslo reklamebyrå.

OSLOSPEILET ble utgitt første gang i 1991, og har siden kommet ut tre til seks ganger årlig. Oslospeilet inneholder artikler om ulike sider ved byens utvikling, særlig innen områdene demografi og sosioøkonomi.

Magasinet utgis av Oslo kommunes utviklings- og kompetanseetat, ved avdeling for statistikk, analyse og datavarehus.

Ansvarlig redaktør: Etatsdirektør Gerd Robsahm Kjørven

Redaktør: Seniorkonsulent Laila Kleven

OSLOSPEILET

Oslo fortsetter å vokse i høyt tempo. Med en befolkning som teller over 600 000 bor mer enn hver tiende nordmann i hovedstaden. En stor befolkning er også en variert befolkning. Vi vet at en femtedel av de som bor i Oslo er født i et annet land og har innvandret til Norge. Vi vet at det årlig blir født mange barn i byen, mens det dør stadig færre.

■ ■ **Jeg liker meg veldig godt i Oslo, men det er blitt litt for folksomt her** ■ ■

-Anne-Kat. Hærland

Hvordan Oslos befolkning er sammensatt og hvordan enkeltmennesker flytter på seg, har stor innvirkning på livet i byen. Mange innflyttere i begynnelsen av 20-årene setter sitt preg på byen, og da særlig i de sentrumsnære områdene. Dersom flere småbarnsfamilier velger å bli boende lengre i Oslo, vil dette sette et helt annet preg på byen. Å prege byen er en ting, en annen er utfordringen som dette er for Oslo kommune som tjenestetilbyder.

I dette nummeret av Oslospeilet ønsker vi å gi et innblikk bak tallene og si litt mer om variasjonene og kontrastene i Oslo. Og som vi skal se: selv etter alder er det store variasjoner mellom Oslos bydeler og delbydeler.

Store aldersvariasjoner mellom Oslos bydeler og delbydeler

I Oslo bor det om lag like mange kvinner som menn, og Osloborgeren er i snitt 37 år gammel. Mellom Oslos bydeler og delbydeler er det imidlertid store forskjeller både i hvor gamle innbyggerne er, og i fordelingen av kvinner og menn. Variasjonene er størst i de eldste aldersgruppene – i aldersgruppen 67 år og over er seks av ti Osloborgere kvinner. Mens mer enn 15 prosent av innbyggerne i Bydel Østensjø er 67 år eller eldre, er den samme andelen i Bydel Gamle Oslo 5 prosent.

Litt om de ulike geografiske nivåene:

For å kunne gjøre analyser på et lavere geografisk nivå enn bydel er Oslos 15 bydeler delt opp i 92 delbydeler med utgangspunkt i Oslos grunnkretser. I tillegg kommer Sentrum og Marka.

Det er også vanlig å skille mellom indre og ytre by og da fordeles bydelene slik:

Indre by: Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, St.Hanshaugen, Frogner og Sentrum

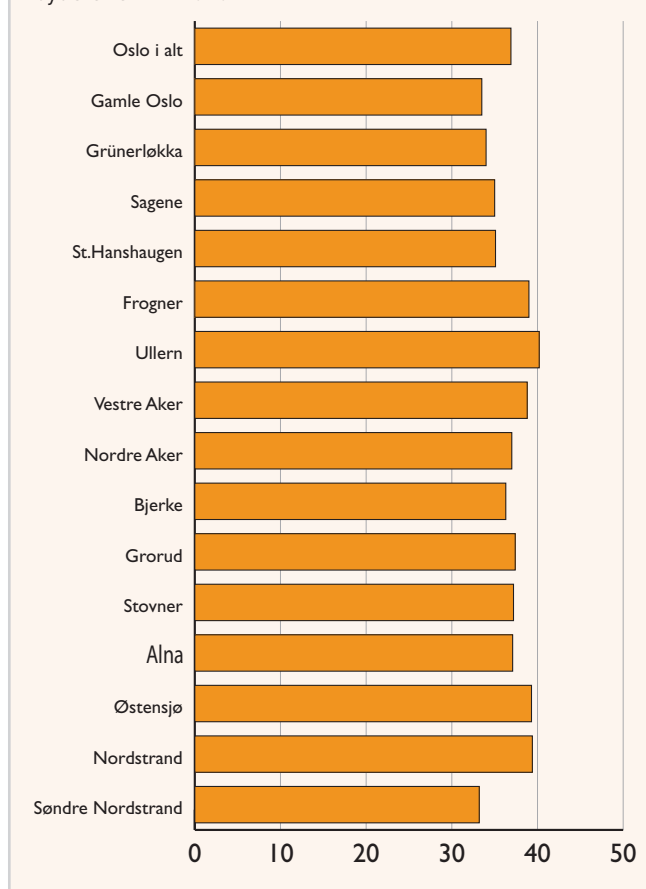
Ytre by: Ullern, Vestre Aker, Nordre Aker, Bjerke, Grorud, Stovner, Alna, Østensjø, Nordstrand, Søndre Nordstrand og Marka

Oslos befolkning er ung - halvparten er under 35 år

Mens Osloborgeren i gjennomsnitt er 36,9 år gammel, er knapt halvparten (49,6 prosent) av byens innbyggere 34 år eller yngre. Innbyggerne i Bydel Gamle Oslo er i snitt 7 år yngre enn innbyggerne i Bydel Ullern. Det er slik at mens de som bor i Bydel Gamle Oslo i snitt er 33,2 år, er gjennomsnittsalderen i Bydel Ullern 40,2 år. Hovedstaden har en relativt ung befolkning, og den har blitt yngre med årene. Går vi tilbake i 1986 var gjennomsnittsalderen i Oslo den gang på nesten 41 år. Til sammenligning er gjennomsnittsalderen for hele den norske befolkningen 39 år ved inngangen til 2010.

Ved å se på gjennomsnittsalderen blir bildet noe forenklet. Som vi skal se senere, er det til dels store variasjoner mellom Oslos bydeler og delbydeler når det gjelder befolkningens sammensetning etter alder.

Figur 1: Befolkningens gjennomsnittsalder Oslo i alt og bydelene. 1.1.2010. År

Vi starter med å se på noen tall på delbydelsnivå. I Bydel Søndre Nordstrand finner vi de to delbydelene hvor befolkningen har lavest gjennomsnittsalder ved inngangen til 2010. I delbydel Bjørndal er snittalderen 29,9 år, mens den i delbydel Bjørnerud er 31,4 år. I motsatt ende av skalaen – det vil si delbydelene med en langt eldre befolkning – finner vi Nordstrand og Tveita (sistnevnte ligger i Bydel Alna) hvor gjennomsnittsalderen er henholdsvis 43,7 og 44,4 år.

I fortsettelsen av denne artikkelen skal vi særlig se på to grupper av befolkningen: barn og ungdom i alderen 0-15 år og personer som har blitt 67 år eller eldre. I et kommunalt budsjett er de to utvalgte gruppene sentrale – dette er to ressurskrevende grupper – både barnehager, skoler og ulike former for eldreomsorg koster penger. For enkelhets skyld blir disse gruppene i denne artikkelen noen ganger omtalt som "unge" eller "yngste" og "eldre" eller "eldste".

I hele Oslo er 18,2 prosent av innbyggerne i alderen 0-15 år, mens 10,2 prosent er 67 år eller eldre. I indre by er 12,6 prosent av innbyggerne i alderen 0-15 år, mens 7,2 prosent er 67 år eller eldre. Tilsvarende tall for ytre by er henholdsvis 21,2 prosent og 11,8 prosent. De unge og eldre utgjør med andre ord en større andel av befolkningen i ytre by enn i indre by. I indre by er det naturlig at innslaget er større av studenter og unge voksne – både med tanke på hvilke boliger som finnes her og med disses kafé- og uteliv. Et annet forhold som vil bidra til å øke gjennomsnittsalderen i enkelte områder er skjevfordelingen av institusjoner.

Vi kommer tilbake til innslaget av unge og eldre i den enkelte bydel/delbydel, først skal vi se på hele Oslo og blant annet svare på: Hvor bor de unge og hvor bor de eldre?

Flest innbyggere i Bydel Frogner, færrest i Bydel Grorud

Bydel Frogner er den mest folkerike bydelen i Oslo med 50 396 innbyggere. Ved inngangen til 2010 bodde dermed nesten 9 prosent av byens befolkning her. Bydel Grorud er på den andre siden den minst folkerike bydelen i Oslo. Bydelens om lag 26 000 innbyggere utgjør 4,4 prosent av hovedstadens samlede innbyggertall.

Mens kun 3,3 prosent av alle barn og unge (0-15 år) bor i Bydel St. Hanshaugen, bor om lag en tiendedel av gruppen i hver av de følgende bydelene: Vestre Aker, Nordre Aker, Alna, Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand. Det vil si at i de seks nevnte bydelene bor til sammen over halvparten av alle byens innbyggere i alderen 0-15 år. Det er særlig to bydeler som skiller seg ut som "eldrebydeler" fremfor de øvrige, og det er Østensjø og Nordstrand. I disse to bydelene bor til sammen 22,6 prosent av alle byens innbyggere i alderen 67 år og over. Med andre ord: mer enn en femtedel av de eldre bor i en av disse to bydelene. Tar vi i tillegg med bydelene Frogner og Vestre Aker er det slik at over 40 prosent av innbyggerne i alderen 67 år og over bor i en av de fire nevnte bydelene. I motsatt ende har vi bydeler hvor det knapt bor personer som har fylt 67 år. Litt over tre prosent av byens eldre bor i Bydel Søndre Nordstrand, og tilsvaren-

de lave andeler finner vi i henholdsvis Gamle Oslo, Sagene og St. Hanshaugen.

Går vi fra bydel til byområde så er det slik at av Oslos samlede befolkning bor 35 prosent i indre by og 65 prosent i ytre by. For både de yngste (0-15 år) og eldste (67 år og over) er bildet et annet, i begge disse aldersgruppene er det knapt 1 av 4 som bor i indre by.

En tredjedel av innbyggerne i Bydel Søndre Nordstrand er 15 år eller yngre...

Mens om lag hver femte innbygger i Oslo er i alderen 0-15 år, så varierer denne andelen fra 10 prosent i Bydel Frogner til 25,4 prosent i Bydel Søndre Nordstrand. Går vi ned på delbydelsnivå er det slik at begge de to delbydelene med lavest andel unge (0-15 år) ligger i indre by. Dette er delbydel Hammersborg (Bydel St. Hanshaugen) hvor 6,7 prosent av befolkningen er 0-15 år og Homansbyen (Bydel Frogner) hvor den tilsvarende andelen er 7,3. I motsette ende finner vi de to delbydelene med høyest andel unge i Bydel Søndre Nordstrand (i ytre by) – nemlig delbydelene Bjørnerud (27,8 prosent) og

Bjørndal (30,0 prosent). Dette er også de to delbydelene hvor gjennomsnittsalderen er lavest.

... og 5 prosent i Bydel Gamle Oslo er 67 år eller eldre

Bydelene hvor innslaget av aldersgruppen 67 år og over er lavest er: Gamle Oslo (5 prosent), Grünerløkka (5,7 prosent) og Søndre Nordstrand (5,7 prosent). Innslaget av eldre er høyest i Bydel Østensjø hvor aldersgruppen utgjør 15,5 prosent av befolkningen. Det er også en høy andel av eldre i bydelene Ullern (14 prosent) og Nordstrand (13,9 prosent). For Oslo i alt (inkludert Sentrum og Marka) er til sammenligning 10,2 prosent av befolkningen 67 år eller eldre.

Dersom vi også her ser på delbydelene – så er andelen 67 år og over nede på 2,7 prosent i Bjørndal (Bydel Søndre Nordstrand) og 2,9 prosent i Grünerløkka øst. Utenom nevnte delbydel Bjørndal, ligger alle de andre "10 på topp" delbydelene med lavest andel eldre i indre by.

Tabell 1: Oslos befolkning etter bydel og aldersgrupper. Antall og prosent. Bosatte per 1.1.2010

Bydel	Antall			Prosent		I alt
	0 - 15 år	16 - 66 år	67 år og eldre	0-15 år	67 år og over	
Gamle Oslo	7 054	33 380	2 135	16,6	5	42 569
Grünerløkka	5 933	37 167	2 547	13	56	45 647
Sagene	4 363	27 623	2 300	12,7	6,7	34 286
St.Hanshaugen	3 547	26 510	2 197	11	6,8	32 254
Frogner	5 056	39 737	5 603	10	11,1	50 396
Ullern	5 849	20 160	4 241	19,3	14	30 250
Vestre Aker	9 210	28 831	5 416	21,2	12,5	43 457
Nordre Aker	9 568	31 633	5 086	20,7	11	46 287
Bjerke	6 059	18 525	3 048	21,9	11	27 632
Grorud	5 507	17 496	3 071	21,1	11,8	26 074
Stovner	6 634	19 771	3 341	22,3	11,2	29 746
Alna	9 574	31 988	5 041	20,5	10,8	46 603
Østensjø	9 227	29 308	7 042	20,2	15,5	45 577
Nordstrand	9 454	30 497	6 468	20,4	13,9	46 419
Søndre Nordstrand	9 097	24 638	2 033	25,4	5,7	35 768
Sentrum	26	874	18	2,8	2	918
Marka	340	1 149	149	20,8	9,1	1 638
Uten registrert adresse	264	1 009	66	19,7	4,9	1 339
Oslo i alt	106 762	420 296	59 802	18,2	10,2	586 860

I motsatte ende – delbydelene med en klart eldre profil – finner vi Tveita (Bydel Alna) hvor 22 prosent av innbyggerne er 67 år eller eldre ved inngangen til 2010. Nest høyest andel eldre er det i delbydel Nordstrand med 19,8 prosent. Her kan det også påpekes at for Bydel Østensjø vedkommende, er det slik at i fire av bydelens seks delbydeler er andelen innbyggere 67 år og over på 16 prosent eller mer. Alle disse delbydelene ligger da også blant de syv delbydelene med høyest andel av eldre blant sine innbyggere.

De yngste er imidlertid eldst i Bydel Frogner...

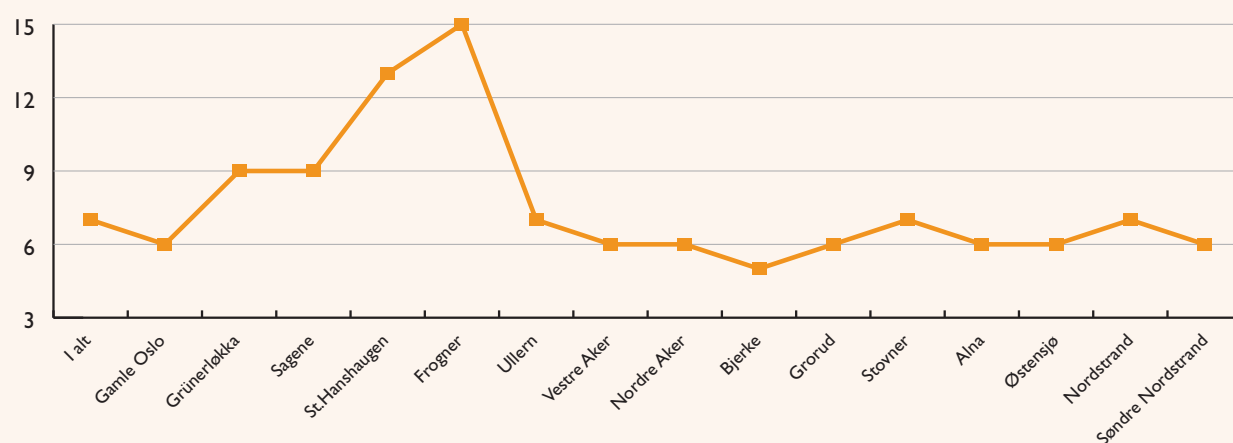
Ved å se på alderssammensetningen innad i de ulike bydelene viser tallene at mens vel en fjerdedel av innbyggerne i Bydel Søndre Nordstrand er under 16 år, er den samme andelen 10 prosent i Bydel Frogner. En annen måte å vise denne forskjellen på er å dele befolkningen i den enkelte bydelen inn i 10 like store grupper – også kjent som desiler – og så se hvor aldersgrensen for de ulike (desil-) gruppene går.¹

i alle bydelene i indre by enn den er for Oslo i alt. Dersom vi også her ser på delbydelsnivå så viser tallene at i delbydelene Veitvet (Bydel Bjerke) og Hasle-Løren (Grünerløkka) er 10 prosent av innbyggerne her 4 år eller yngre. I motsatt ende finner vi Homansbyen (Frogner) og Hammersborg (St. Hanshaugen) hvor aldersgrensen for de 10 prosent yngste er henholdsvis 20 og 21 år.

... og de eldste er yngst på Grünerløkka og i Gamle Oslo

Mens aldersgrensen for de 10 prosent eldste er høyest med 75 år i Bydel Østensjø, er denne klart lavest i bydelene Grünerløkka og Gamle Oslo hvor den er på 59 år. Tidligere har vi vist at andelen eldre er høyest i nettopp Bydel Østensjø. I delbydel Grünerløkka øst er aldersgrensen for de 10 prosent eldste nede i 54 år, mens den i delbydel Ullern derimot er oppe i 79 år.

Figur 2: Aldersgrensen for de 10 prosent yngste. Oslo i alt og bydelene. 1.1.2010. År

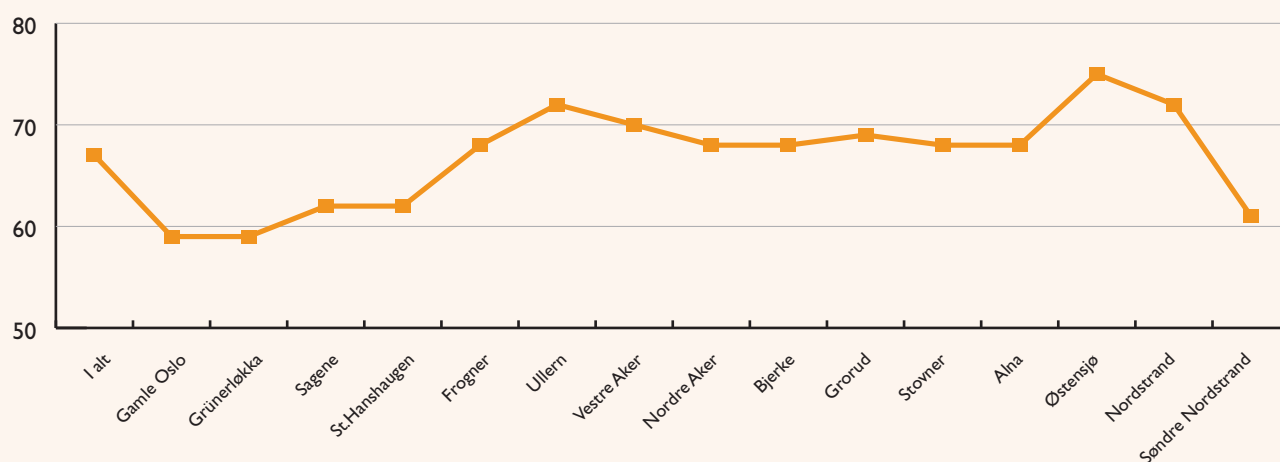
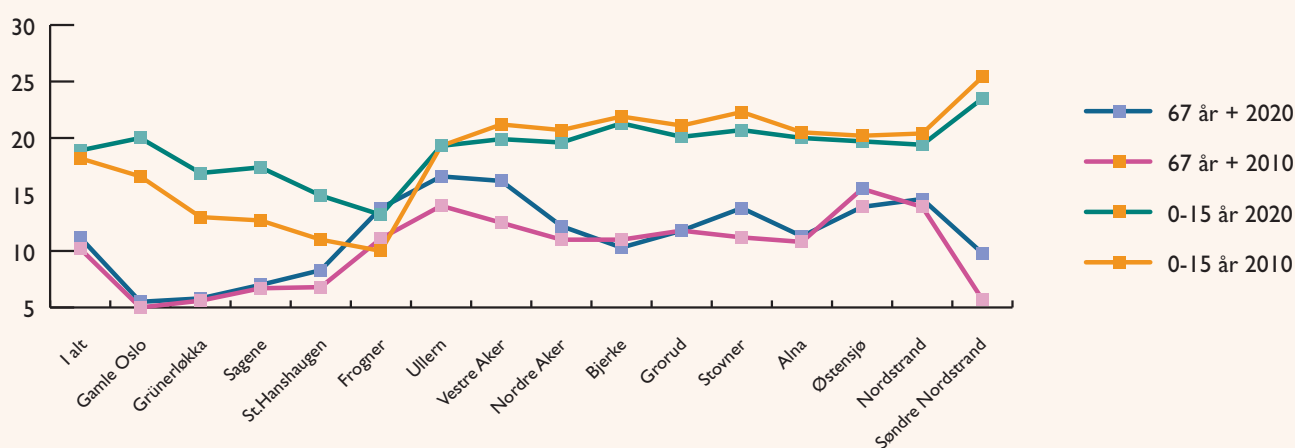

Ved å desilfordele befolkningen viser tallene at mens 10 prosent av befolkningen i Bydel Bjerke er 5 år eller yngre, er tilsvarende grense for Bydel Frogner på 15 år. I tillegg til Bydel Frogner, er det også i Bydel St. Hanshaugen en klart høyere aldersgrense for de 10 prosent yngste – her er denne på 13 år. For hele Oslo er det slik at den yngste 10 prosenten av befolkningen er 7 år eller yngre. Med unntak av Gamle Oslo så er aldersgrensen høyere

Samme "aldersbilde" forventes også om 10 år

Selv om de store etterkrigskullene også kommer til merkes i hovedstaden, så er det likevel slik at om prognosene for befolkningsveksten slår til, så vil det ikke bli noen vesentlige endringer i gjennomsnittsalderen verken for Oslo i alt eller i bydelene. Osloborgeren vil derimot i snitt være om lag 37 år også i 2020.

¹Desil er en av de ni verdiene som deler data i ti like deler, slik at hver del representerer 1/10 av utvalget eller populasjonen. Den første desilen viser de laveste 10 prosentene, den femte viser medianen og den niende viser de 90 prosent laveste.

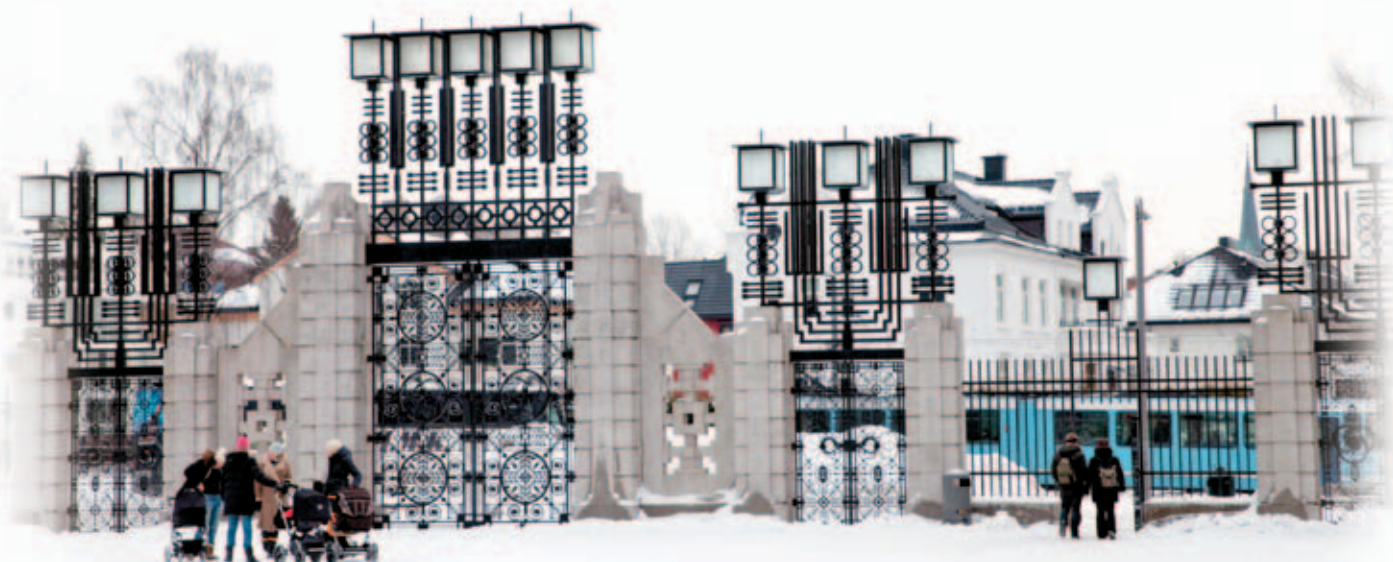
Figur 3: Aldersgrensen for de 10 prosent eldste. Oslo i alt og bydelene. 1.1.2010. År**Figur 4:** Andel av befolkningen 0-15 år og 67 år og over. Oslo i alt og bydelene. 2010 og 2020 (prognose). Prosent

Den samme stabiliteten ser vi også ved å se på andelen av henholdsvis unge (0-15 år) og eldre (67 år og over). Fortsatt vil nesten hver femte innbygger i hovedstaden være 15 år eller yngre, mens hver tiende vil være 67 år eller eldre. Ser vi på de enkelte bydelene, antas det at det vil skje noen endringer. Særlig tydelig er den økende andelen unge (0-15 år) i bydelene i indre by (Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, St. Hanshaugen og Frogner). I andre bydeler slik som Vestre Aker og Søndre Nordstrand, antas det at i 2020 vil andelen av innbyggerne som har blitt 67 år og over ha økt med om lag fire prosentpoeng. Samtidig vil andelen eldre være særlig lav i Bydel Søndre Nordstrand hvor kun en tiendedel av befolkningen antas å ha nådd 67 år i 2030. Sammenlignet med de øvrige bydelene i ytre by er dette

den klart laveste andelen med eldre.

Store variasjoner også i fordelingen av kvinner og menn

Så langt har vi kun sett på aldersvariasjoner på bydels- og delbydelsnivå i Oslo, ved å trekke inn kjønn utdypes bildet noe. For den yngste aldersgruppen (0-15 år) er det en jevn fordeling mellom jenter og gutter i alle bydelene. Det er når vi ser på de eldste innbyggerne at de store forskjellene kommer til syne. Mens kvinner samlet utgjør 50,6 prosent av hovedstadens befolkning, består aldersgruppen 67 år og over derimot av 60,8 prosent kvinner. Forskjellen mellom kjønnene blir større jo eldre gruppe av befolkningen vi ser på.

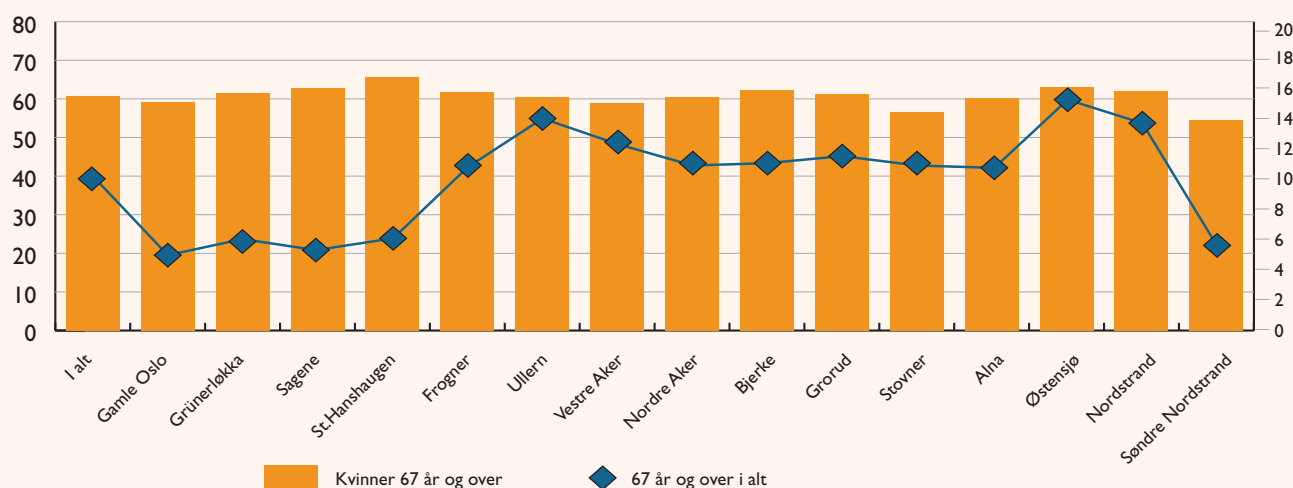
Overrepresentasjonen av kvinner i de eldste aldersgruppene kan i stor grad forklares med at kvinner – fortsatt – lever lengre enn menn. Forventet levealder ved fødselen i Oslo var i 2009 78,7 år for menn og 82,5 år for kvinner. Tall for årene 2002-2004 viste store variasjoner i forventet levealder mellom Oslos bydeler. For menn var forventet levealder ved fødsel lavest i Bydel Gamle Oslo (68,4 år) og høyest i Bydel Vestre Aker (80,5 år). Tilsvarende var tallene for kvinner lavest i Bydel Gamle Oslo (77,4 år) og høyest i Bydel Ullern (83,3 år).

I alle Oslos bydeler bor det flere kvinner enn menn når vi ser på aldersgruppen 67 år og over. Fordelingen mellom kvinner og menn er jevnest i Bydel Søndre Nordstrand, men her utgjør til gjengjeld de eldste kun 5,7 prosent av innbyggerne. Går vi ned på delbydelsnivå blir forskjellene mer uttalte. I delbydel Lindern (Bydel St. Hanshaugen) bodde

det ved inngangen til 2010 751 personer i alderen 67 år og over. Deler vi denne aldersgruppen inn etter kjønn, så er kvinnene i et klart flertall. Hele 71 prosent av denne aldersgruppen i delbydel Lindern er kvinner. Det finnes flere delbydeler med omtrent like stor skjevfordeling mellom kvinner og menn. De mest skjevfordelt – rangert etter Lindern – er: Hovseter (Bydel Vestre Aker), Lambertseter (Bydel Nordstrand) og Teisen (Bydel Alna). I alle de nevnte delbydelene er samtidig mer enn hver tiende innbygger 67 år eller eldre.

Det finnes ingen delbydeler hvor menn er i flertall i aldersgruppen 67 år og over. I enkelte delbydeler er det imidlertid en jevn fordeling slik som i for eksempel Bjørndal og Mortensrud (begge i Bydel Søndre Nordstrand). Men i begge disse to delbydelene utgjør "de eldste" kun om lag 5 prosent av innbyggerne.

Figur 5: Andel av befolkningen 67 år og over i alt og kvinner av disse. Oslo i alt og bydelene. 1.1.2010. Prosent

Hva så med innvandrerbefolkningen?

Den kraftige veksten i Oslos innbyggertall de senere årene kan i all hovedsak tilskrives veksten i innvandrerbefolkningen (dvs. innvandrere og personer født i Norge av to innvandrerforeldre). Det kan derfor være passende å avslutte med å si litt om denne gruppen. Samlet utgjør innvandrerbefolkningen 27,3 prosent av Oslos befolkning ved inngangen til 2010. Gruppen av personer som selv har innvandret til Norge (dvs. innvandrere) utgjør alene 20,9 prosent av byens befolkning. Det er få av innvandrerne i Oslo som har rukket å bli 67 år. Innvandrere i alderen 67 år og over utgjør samlet i underkant av 6 000 personer, det vil si 4,8 prosent av alle innvandrerne i Oslo. Målt som andel av alle byens innbyggere 67 år over, er det slik at hver tiende person i denne aldersgruppen har innvandret til Norge. Hvis vi deler inn de eldste innvandrerne etter kjønn, er 58,8 prosent av disse kvinner. Det er samtidig 33 412 personer som tilhører innvandrerbefolkningen i alderen 0-15 år i Oslo. De aller fleste av disse er født i Norge (79,5 prosent).

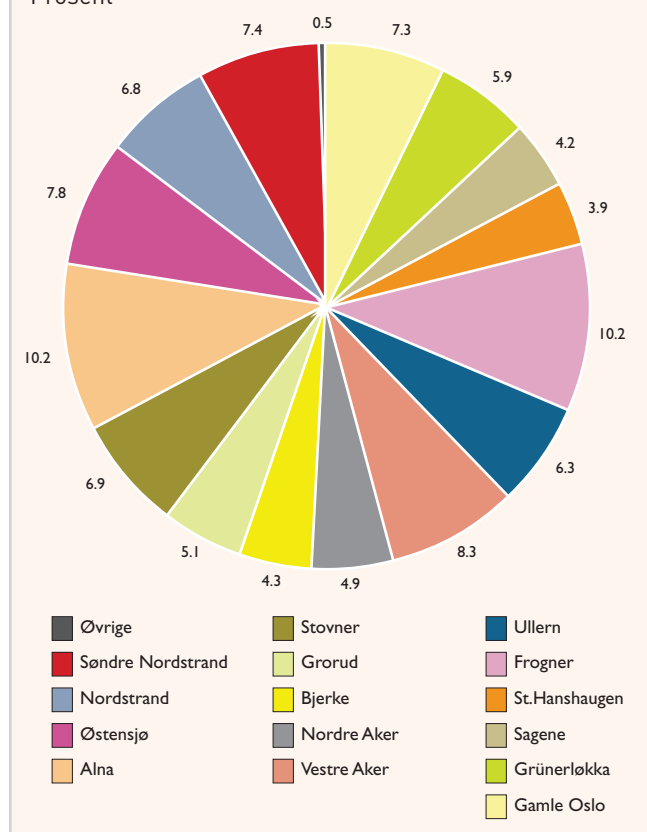
Dersom vi ser på hvor innvandrerbefolkningen i alderen 67 år og over bor, er disse spredt over hele byen. Lavest andel finner vi i Bydel St. Hanshaugen med 3,9 prosent, mens 10,2 prosent bor i henholdsvis Bydel Frogner og Bydel Alna.

Ser vi derimot på innvandrerbefolkningen i alderen 0-15 år, bor hele 16,2 prosent av disse i Bydel Alna. En stor andel bor i Bydel Søndre Nordstrand (13,7 prosent) og i Bydel Stovner (11,4 prosent). Lavest andel finner vi i Bydel Ullern hvor kun 1,6 prosent av innvandrerbefolkningen i alderen 0-15 år bor.

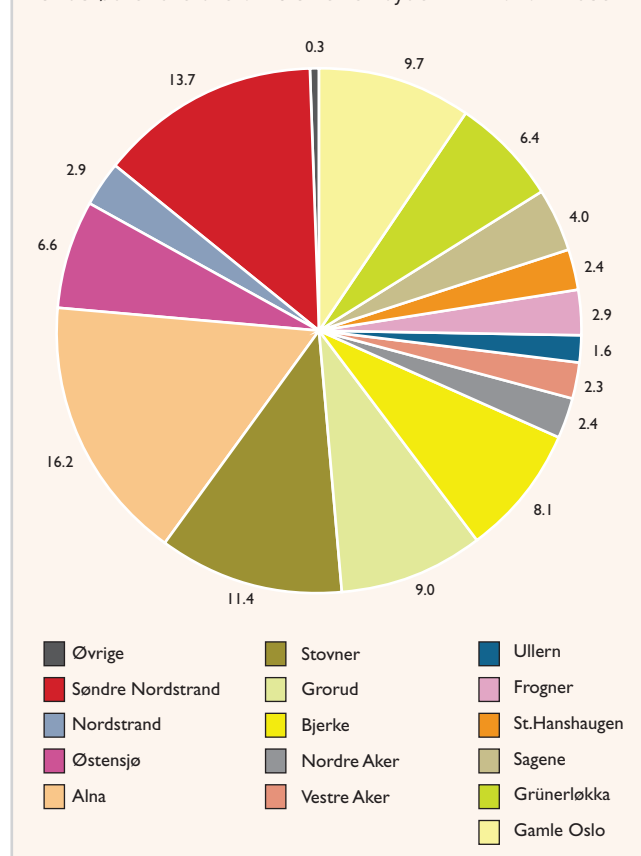
Tekst: Laila Kleven

Kilder: Statistisk sentralbyrå: Befolkningsstatistikk
Oslo kommune og Akershus fylkeskommune: Befolkningsframskrivning for Akershus og Oslo 2011 – 2030
Oslo kommune, Utviklings- og kompetanseetaten: Statistisk årbok 2010

Figur 6: Innvandrere og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre 67 år og over etter bydel. 1.1.2010. Prosent

Figur 7: Innvandrere og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre 0-15 år etter bydel. 1.1.2010. Prosent

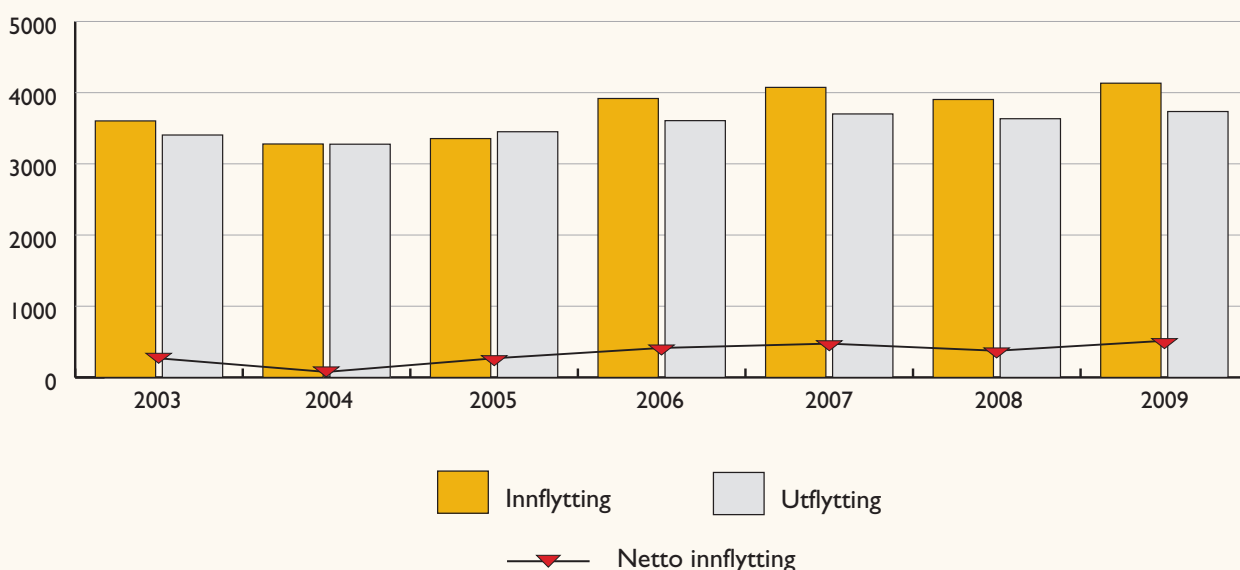

Stor flytteaktivitet i Bydel Bjerke

I Bydel Bjerke har befolkningsveksten vært stor de senere årene, samtidig som det har skjedd store endringer i befolkningssammensetningen. Fra 2003 til 2010 har antall innbyggere i bydelen økt med 16 prosent, og det er i de aller yngste aldersgruppene at veksten har vært størst. Hvem som flytter inn og ut av bydelen er med på å prege befolkningssammensetningen, og det skal vi se nærmere på i denne artikkelen.

Bydel Bjerke har hatt netto innflytting alle år mellom 2003 og 2009. Nettoinnflyttingen har variert mellom 3 i 2004 og 398 i 2009. Innflyttingen til bydelen var i 2009 på 4 133 personer, det høyeste tal-

let i perioden. Utflyttingen har også vist en stigende tendens, lavest var utflyttingen i 2004 med 3 276 personer, og høyest i 2009 med 3 735 personer.

Figur 1: Inn-, ut- og netto innflytting. Bydel Bjerke 2003-2009

Nettoinnflyttingen til bydelen er dels et resultat av netto innflytting fra utlandet, og dels av netto innflytting fra andre bydeler. Tendensen med netto innflytting i forhold til utlandet gjelder for de fleste av Oslos bydeler. Når det gjelder den negative flyttebalansen i forhold til resten av landet skyldes denne i stor grad høy utflytting til Akershus. Dette er også en tendens som gjelder for store deler av Oslo.

Bjerke er en bydel tilhørende byområdet ytre by øst. Ytre by øst består av bydelene Bjerke, Grorud, Stovner og Alna. Mange unge som ennå ikke har nådd etableringsfasen velger å bosette seg i indre by. Etter etableringsfasen velger imidlertid mange å

flytte fra indre til ytre by. På denne måten vil gjerne flyttestrømmene fra indre til ytre by være større enn flyttestrømmene i motsatt retning. Dette mønsteret er også tydelig for Bydel Bjerke.

Når vi kun ser på netto innflytting i forhold til resten av Oslo utgjorde nettoinnflyttingen fra indre by øst (Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene) 65 prosent av den totale nettoinnflyttingen til bydelen i 2009. Tar vi i tillegg med indre by vest (Frogner og St. Hanshaugen) ser vi at hele 91 prosent av nettoinnflyttingen til Bydel Bjerke kom fra indre by.

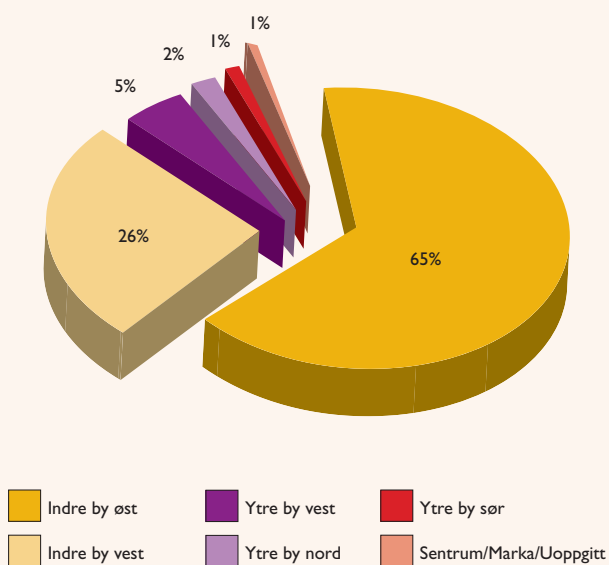
Flytting etter alder - bydelsnivå

Tabell 1: Netto innflytting til Bydel Bjerke 2003-2009, fra ulike områder.

År	Andre bydeler	Landet for øvrig	Utlandet	I alt
2003	184	-101	115	198
2004	94	-281	190	3
2005	294	-279	169	184
2006	403	-219	127	311
2007	308	-355	420	373
2008	73	-262	459	270
2009	383	-304	319	398

Aldersprofilen for innflytterne og utflytterne til bydelen var nokså sammenfallende i årene 2007-2009. Her har vi altså valgt å se på flyttingen over en treårsperiode, da dette gir et større tallgrunnlag. Personer mellom 25 og 29 år var mest tilbøyelige til å flytte, dette gjaldt både innflytterne og utflytterne. Utflyttingen var høyere enn innflyttingen i de yngste aldersgruppene. Fra midten av tenårene snudde denne tendensen seg, og blant personer i slutten av tjueårene og begynnelsen av trettiårene

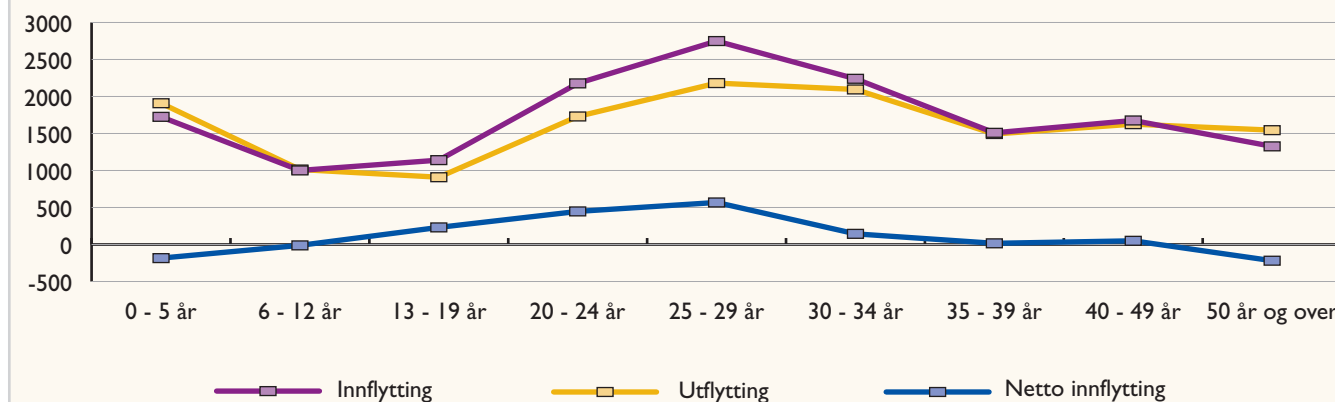
Figur 2: Netto innflytting til Bydel Bjerke i 2009 fra Oslos byområder

var innflyttingen langt høyere enn utflyttingen. Mot slutten av trettiårene ble igjen utflyttingen høyere enn innflyttingen.

I plansammenheng er kanskje flyttemønstrene til barn i barnehage- og skolealder spesielt interessante. For store deler av byen har foreløpig høy netto utflytting blant de yngste skapt en viss motvekt til de høye fødselstallene de senere årene. På denne måten har ikke behovet for flere skoleplasser vært så sterkt som en kanskje skulle forvente. Imidlertid har vi den senere tid sett en tendens til at flere blir boende lengre med barn i byen (se *Oslospeilet* nr. 2, 2010, side 13 for en nærmere beskrivelse av dette forholdet). Det er naturlig å anta at høy barnehageutbygging har bidratt til å legge forholdene til rette for å bo med barn i byen. De "første" store fødselskullene fra begynnelsen av 2000-tallet har nå nådd skolepliktig alder, og fødselskullene har

Figur 3: Inn-, ut- og netto innflytting etter alder. Bydel Bjerke 2007-2009.

fortsatt å øke gjennom hele tiåret. Dette vil kunne skape et stadig økende behov for nye skoleplasser i årene fremover for store deler av byen, også i Bydel Bjerke.

Ulikheter i flyttemønstrene mellom Bydel Bjerkes delbydeler

I løpet av de tre siste årene har Bydel Bjerke hatt en samlet netto innflytting på 1 040 personer. Til sammenlikning var nettoinnflyttingen til bydelen i årene 2003-2006 på 696 personer.

Delbydelen Økern har hatt den høyeste nettoinnflyttingen med til sammen 823 personer. Økern var også i årene før 2007 blant delbydelene i bydelen med positiv flyttebalanse. Linderud var den eneste delbydelen med netto utflytting, med til sammen 38 personer. I årene før 2007 viste nettoinnflyttingen til delbydelen en synkende tendens, en tendens som

altså til en viss grad har fortsatt. Delbydelen Årvoll hadde en nokså høy netto innflytting i årene 2005 og 2006. Fra og med 2007 har nettoinnflyttingen vært mer beskjeden.

Alle delbydelene har hatt en positiv flyttebalanse for personer med innvandrerbakgrunn¹. Kun delbydelen Økern har hatt netto innflytting blant personer uten innvandrerbakgrunn.

Kombinasjonen netto utflytting av personer uten innvandrerbakgrunn og netto innflytting av personer med innvandrerbakgrunn finnes igjen i store deler av byen, spesielt i bydelene i ytre by øst (Bjerke, Grorud, Stovner og Alna). At Økern avviker noe fra dette mønsteret skyldes først og fremst høy innflytting av personer uten innvandrerbakgrunn i 2009, noe som kan ha sammenheng med mange nybygde boliger i denne delbydelen.

Tabell 2: Netto innflytting til Bydel Bjerkes delbydeler 2007-2009 etter innvandrerbakgrunn

	Vestlig bakgrunn	Ikke-vestlig bakgrunn	Uten innvandrerbakgrunn	I alt
Veitvet	118	302	-308	112
Linderud	77	208	-323	-38
Økern	243	313	267	823
Årvoll	116	83	-56	143
Bydel Bjerke i alt	554	906	-420	1 040

¹Begrepet "innvandrerbakgrunn" dekker her personer som selv har innvandret, samt personer født i Norge der begge foreldrene selv har innvandret. Vi skiller gjerne mellom personer med vestlig og ikke-vestlig bakgrunn. Vestlige land inkluderer land i EU- og EØS-området i tillegg til USA, Canada, Australia og New Zealand. I gruppa ikke-vestlige land inkluderes Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS.

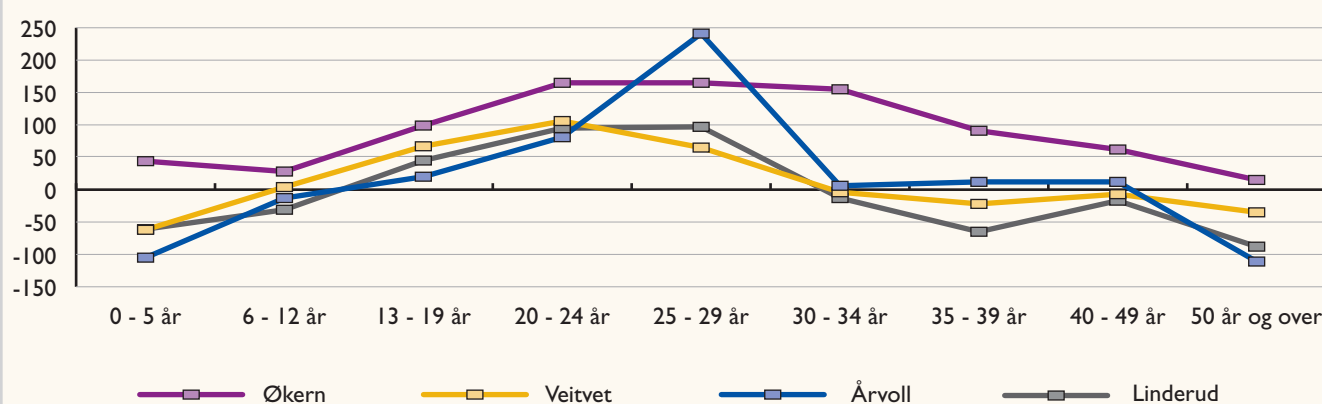
Når det gjelder flytternes aldersfordeling er tendensen for bydelen totalt nokså sammenfallende med hele Oslos. Det skjer, som allerede beskrevet en netto utflytting blant barn i barnehagealder. Tendensen er sterkest i de første leveårene, og utflyttingen stagnerer når barna når skolealder.

Igjen ser vi at delbydelen Økern avviker fra dette mønsteret. Også her er det grunn til å peke på høy

boligbygging som den viktigste forklaringsfaktoren. Økerns avvikende mønster i forhold til netto utflyttingen av barnehagebarn må naturlig nok ses i sammenheng med den relativt markante nettoinnflyttingen hos foreldregenerasjonen.

Mønsteret med netto utflytting blant barnehagebarn og netto innflytting blant personer i tjueårene er aller mest fremtredende i delbydelen Årvoll. Dette

Figur 4: Netto innflytting for Bydel Bjerkes delbydeler etter alder. 2007-2009

Tabell 3: Netto innflytting til Bydel Bjerkes delbydeler 2009 etter alder og innvandrerbakgrunn

	Personer med innvandrerbakgrunn						Personer uten innvandrerbakgrunn					
	0-5 år	6-12 år	13-15 år	16-19 år	20-29 år	30-39 år	0-5 år	6-12 år	13-15 år	16-19 år	20-29 år	30-39 år
Veitvet	16	5	20	17	64	2	-35	5	-2	-12	28	-47
Linderud	3	-20	2	27	62	5	-23	-2	-1	4	10	-45
Økern	11	14	9	22	46	30	43	-12	2	13	39	62
Årvoll	-7	1	3	1	14	-1	-50	-1	7	6	87	-28
Bydel Bjerke i alt	23	0	34	67	186	36	-65	-10	6	11	164	-58

har først og fremst sammenheng med en relativt høy netto utflytting blant barn uten innvandrerbakgrunn, og en tilsvarende høy netto innflytting blant personer i tjueårene uten innvandrerbakgrunn.

Avsluttende merknader

Hovedtrekkene ved Bydel Bjerkes flyttemønster samsvarer i stor grad med flyttemønsteret for Oslo som helhet. Oslo har de senere årene opplevd en svært høy netto innflytting. Høy innflytting fra utlandet, og spesielt fra de nye EU-landene har bidratt til dette. Også aldersfordelingen mellom innflytterne og utflytterne har mange fellestrekk med alders-

fordelingen for inn- og utflytterne til og fra øvrige deler av Oslo.

Selv om det finnes en viss regelmessighet og forutsigbarhet i flyttingen varierer imidlertid bildet kraftig fra det ene året til det andre. Dette gjelder spesielt når man ser på flytting på delbydelsnivå. Dette innebærer at man bør utvise en viss varsomhet når man benytter slike data i plansammenheng.

Tekst: Pål Holmen

Kilder: Statistisk sentralbyrå: Befolkningsstatistikk

Denne artikkelen er utarbeidet som del av et samarbeid mellom Utviklings- og kompetanseetaten og Bydel Bjerke.

Færre dør i Oslo, men dødeligheten varierer mellom bydelene

Stadig færre dør i Oslo – men det er store forskjeller mellom Oslos bydeler i antall døde. I 2009 døde 4 383 personer i hovedstaden, en nedgang på 4 prosent fra 2008. Den summariske dødelighetsraten - antall døde per 1 000 av middelfolkemengden – varierer samtidig fra 3,4 i Bydel Søndre Nordstrand til 10,3 i Bydel Østensjø.

Går vi tilbake til 1986 var antall døde i Oslo den gang på 6 259. Nedgangen i antall døde i har dermed vært på omlag en tredjedel siden midten av 1980-tallet. De aller fleste dødsfallene skjer – naturlig nok – i de eldste aldersgruppene. Nær 7 av 10 døde i Oslo i 2009 var 75 år eller eldre, kun

7 prosent av de døde var 49 år eller yngre.

Nedgangen i antall døde i Oslo kan forklares med både økt levealder og færre eldre innbyggere. Dette er forhold som vi skal se nærmere på i denne artikkelen.

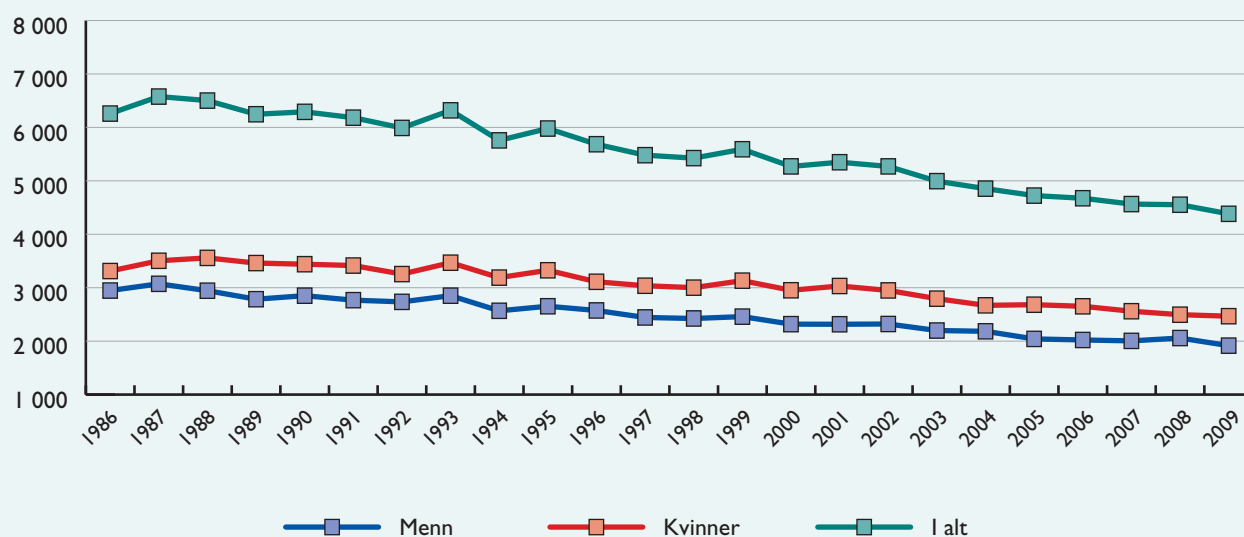
Levealder – demografisk mål på dødeligheten i en befolkning. Å beregne levealder er mer komplisert enn å regne ut gjennomsnittsalderen for dem som har dødd i et tidsrom. Det skal ved en slik beregning også tas hensyn til variasjoner etter kjønn og alder i en befolkning over tid.

Forventet levealder – kan beregnes ved flere tidspunkt i livet, men det mest vanlige at denne settes lik forventet gjenstående levetid ved fødsel. Dette er da antall år en nyfødt kan

forvente å leve under *gjeldende* dødelighetsforhold.

Den summariske dødelighetsraten/dødsfallsraten er antall døde per 1 000 av midelfolkemengden (dvs. gjennomsnittet av folkemengden ved årets begynnelse og ved årets slutt), mens **aldersspesifikke dødelighetsrater/dødsfallsrater** er antall døde per 1 000 av midelfolkemengden i en bestemt aldersgruppe.

Figur 1: Døde i alt og etter kjønn. Oslo 1986-2009

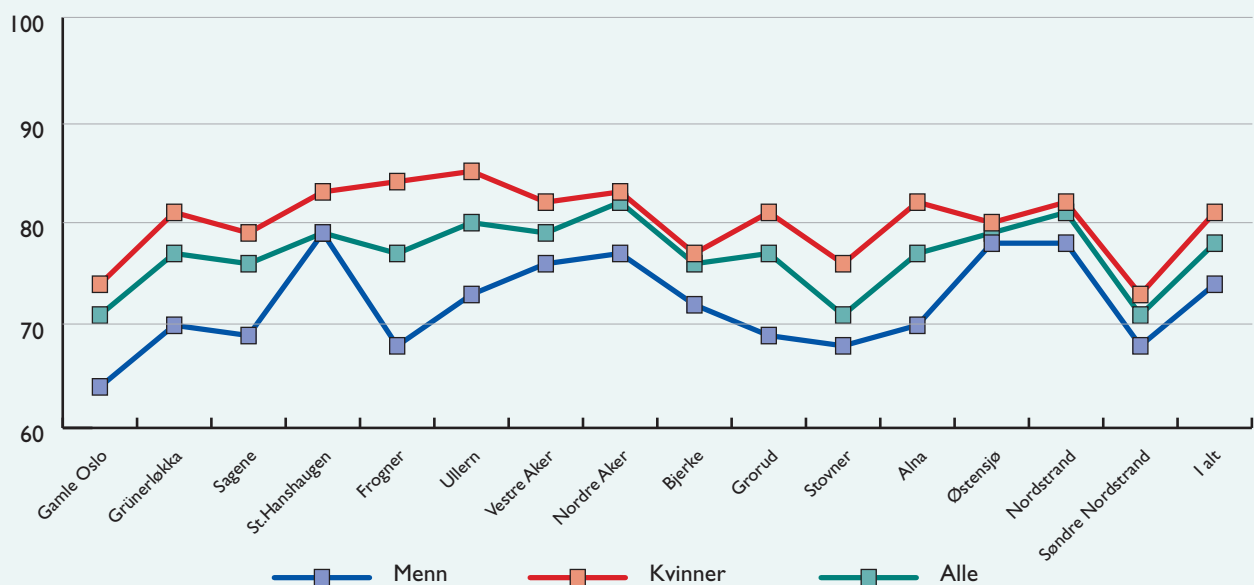
I 2009 var det flest dødsfall i Bydel Østensjø (467), mens det var færrest i Bydel Søndre Nordstrand (120). Vi skal senere i denne artikkelen komme inn på den summariske dødelighetsraten som tar hensyn til forskjellen i bydelenes størrelse. Foru-

ten store variasjoner i antall døde mellom Oslos bydeler, er det også store forskjeller i gjennomsnittlig alder ved død. For Oslos døde i alt i 2009 er gjennomsnittsalderen ved død 78 år, for kvinner er denne på 81 år, mens den for menn er 74 år.

Tabell 1: Antall døde i Oslo etter kjønn og alder. 2009

Bydel	Menn				Kvinner				Døde i alt
	0-49 år	50-74 år	75 år og over	I alt	0-49 år	50-74 år	75 år og over	I alt	
Gamle Oslo	21	38	46	105	6	26	59	91	196
Grünerløkka	20	56	69	145	15	25	173	213	358
Sagene	19	49	63	131	12	22	125	159	290
St.Hanshaugen	10	19	37	66	5	23	97	125	191
Frogner	15	58	68	141	12	33	144	189	330
Ullern	7	31	72	110	4	25	141	170	280
Vestre Aker	7	38	98	143	8	23	127	158	301
Nordre Aker	8	36	105	149	3	31	171	205	354
Bjerke	7	27	50	84	5	16	73	94	178
Grorud	14	34	57	105	6	24	79	109	214
Stovner	12	60	54	126	9	41	73	123	249
Alna	19	62	72	153	7	51	183	241	394
Østensjø	11	44	146	201	7	46	213	266	467
Nordstrand	10	35	143	188	6	35	218	259	447
Søndre Nordstrand	7	29	23	59	7	18	36	61	120
Øvrige	3	5		10		3		4	14
Oslo i alt	190	621	1 105	1 916	112	442	1 913	2 467	4 383

Figur 2: Alder ved død Oslo i alt og etter bydel og kjønn. 2009. Gjennomsnitt år

Blant bydelene i Oslo finner vi den laveste alderen ved død i bydelene Gamle Oslo, Stovner og Søndre Nordstrand (71 år) og høyest er denne i Bydel Nordre Aker (82 år). Ser vi på menn og kvinner viser tallene at lavest alder ved død for menn finner vi i Bydel Gamle Oslo (64 år), mens den er høyest i Bydel St. Hanshaugen med 79 år. For kvinnene er gjennomsnittsalderen ved død lavest i Søndre Nordstrand (73 år) og høyest i Bydel Ullern (85 år).

Gjennomsnittsalder ved død er et enkelt mål som i stor grad påvirkes av befolkningssammensetningen i den enkelte bydel, og som følgelig kan variere veldig fra et år til et annet. Vi velger her å bruke dette som en illustrasjon på forskjeller i dødelighet mellom Oslos bydeler, dette sier imidlertid ingenting om levealder.

Stadig færre eldre i Oslo

I 1986 var 26,5 prosent av Oslos befolkning 60 år eller eldre. I 2010 har denne andelen sunket til 16,8 prosent. I samme periode har det derimot skjedd en økning i andelen av befolkningen som er i aldersgruppen 30-49 år.

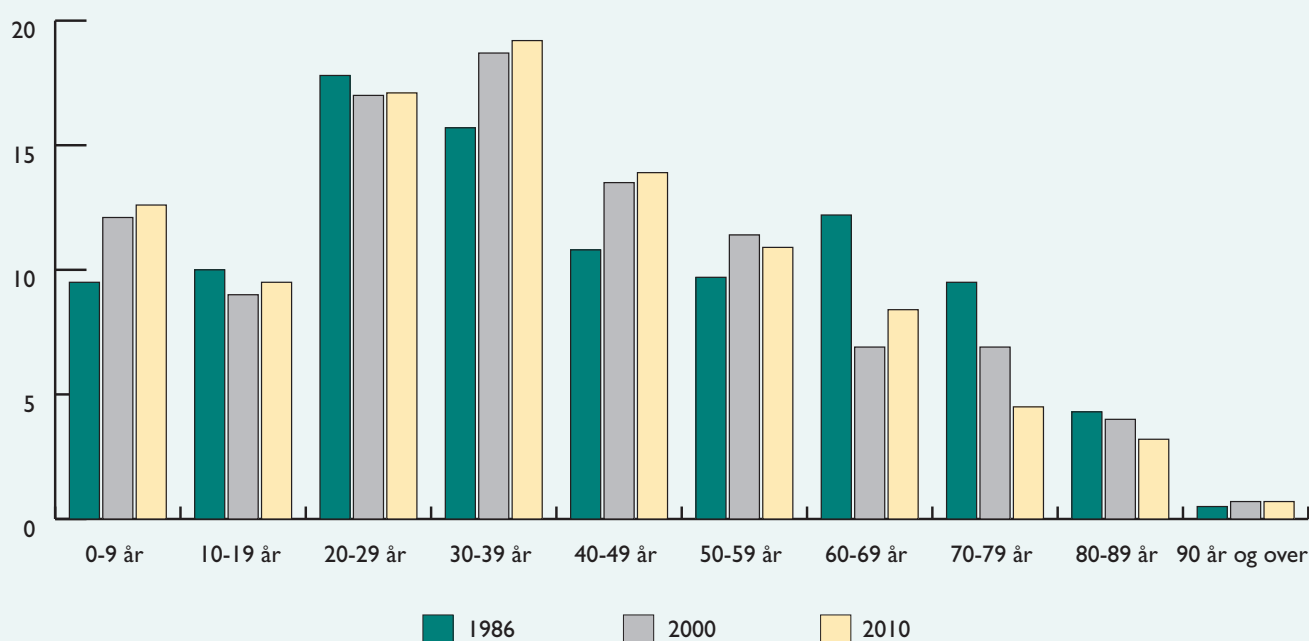
Vi lever stadig lengre

Forventet gjestående levealder ved fødselen har for menn i Oslo økt fra 70,3 år i 1971/75 til 76,1 år i 2001/2005. ¹ For kvinner har den forventede levealderen i samme periode gått fra 77,8 år til 81,0 år. Mens en kunne forvente at kvinner levde 7,5 år lengre enn menn i 1971/75 har avstanden i levealder mellom kjønnene sunket til 4,9 år i 2001/2005.

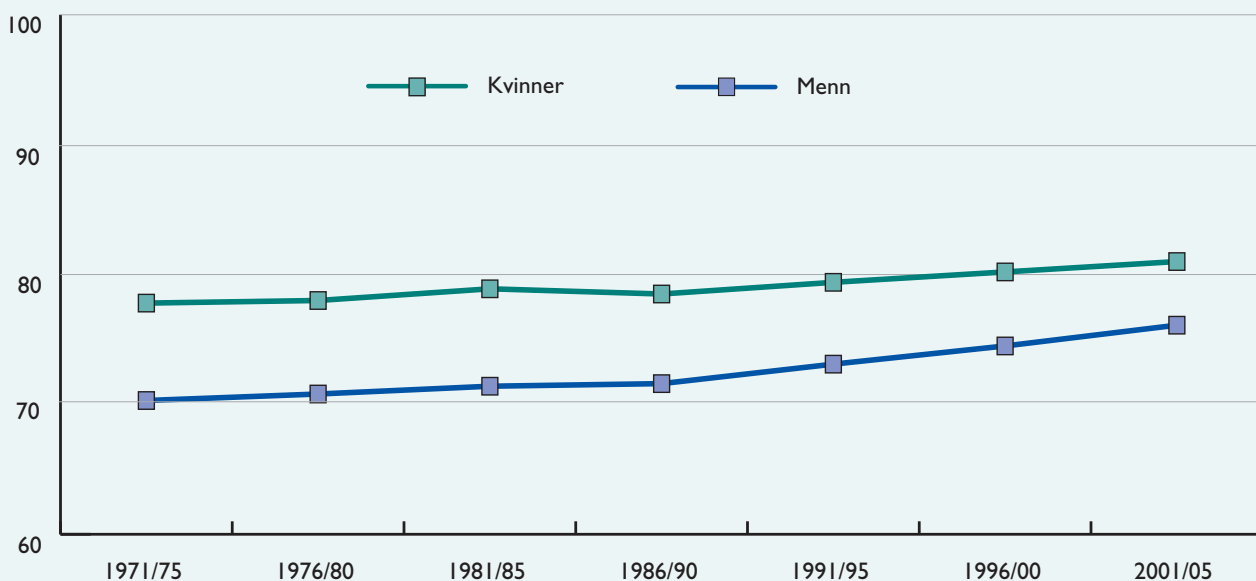
Menn er også i Oslo, i ferd med å hente inn det store forspranget som kvinnene fikk i levealder på 1950-tallet – på samme måte som for hele landet.

Når det gjelder forventet levealder i de ulike bydelene, viser utregninger basert på årene 2002-2004 at forskjellene mellom bydelene er store. ² Ser vi på forventet levealder ved fødsel for menn, varierer denne fra 68,4 år i Bydel Sagene til 80,5 år i Bydel

Figur 3: Befolkningen i Oslo etter aldersgrupper. 1986, 2000 og 2010. Prosent

Figur 4: Forventet levealder ved fødselen. Oslo.

¹Tall for 5-års perioder gir det sikreste grunnlaget for å kunne si noe om forskjellene i gjestående levetid i like geografiske områder og over tid.

²Dybendal, Kirsten Enger og Halvard Skiri: Klare geografiske forskjeller i levealder mellom bydeler i Oslo, Samfunnsspeilet 2005/6, Statistisk sentralbyrå

Vestre Aker. Tilsvarende viser tallene for kvinner en forventet levealder som går fra 77,4 år i Bydel Gamle Oslo til 83,3 år i Bydel Ullern. For Oslo i alt er forventet levealder beregnet til 76,1 år for menn og 81,1 år for kvinner.

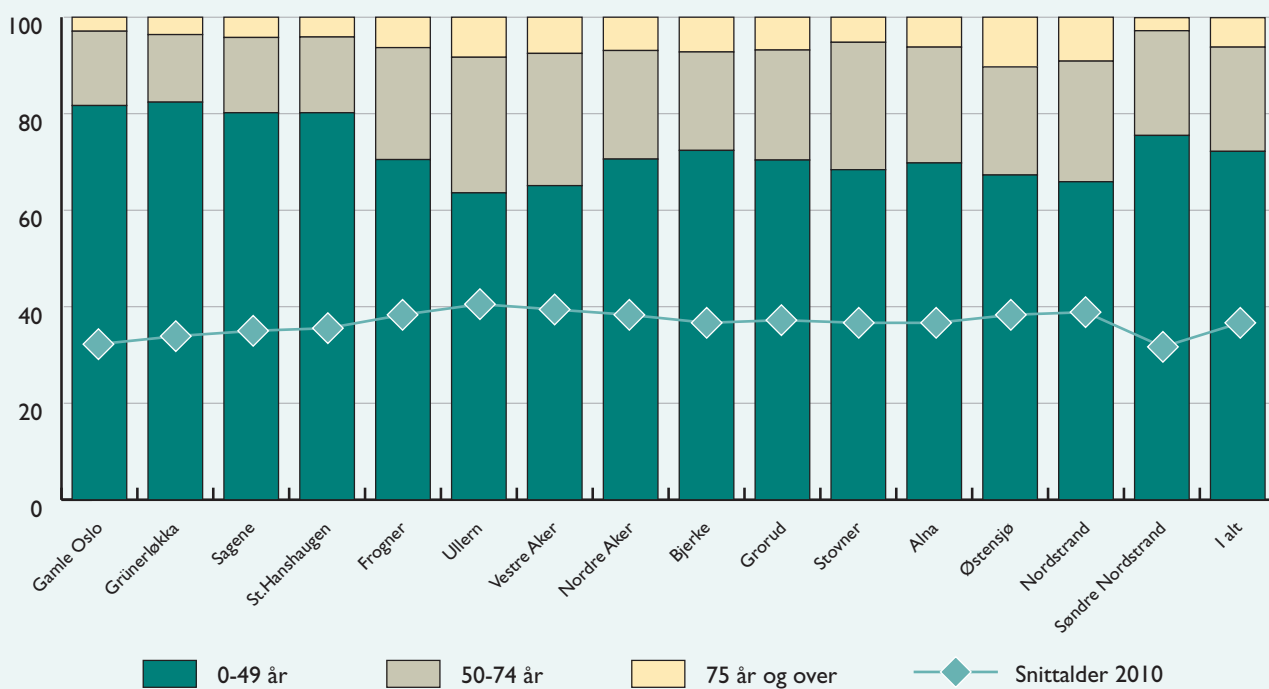
Store variasjoner i antall døde mellom Oslos bydeler

Går vi ned på bydelsnivå er variasjonene i antall døde store. Vi har her valgt å se på den summariske dødelighetsraten – det vil si antall døde per 1 000 av

Figur 5: Døde i 2009 per 1 000 av middelfolkemengden. Oslo i alt og etter bydel og kjønn.

Figur 6: Aldersprofil. Oslo i alt og etter bydel. Middelfolkemengde 2009-2010 etter alder og gjennomsnittsalder 2010.

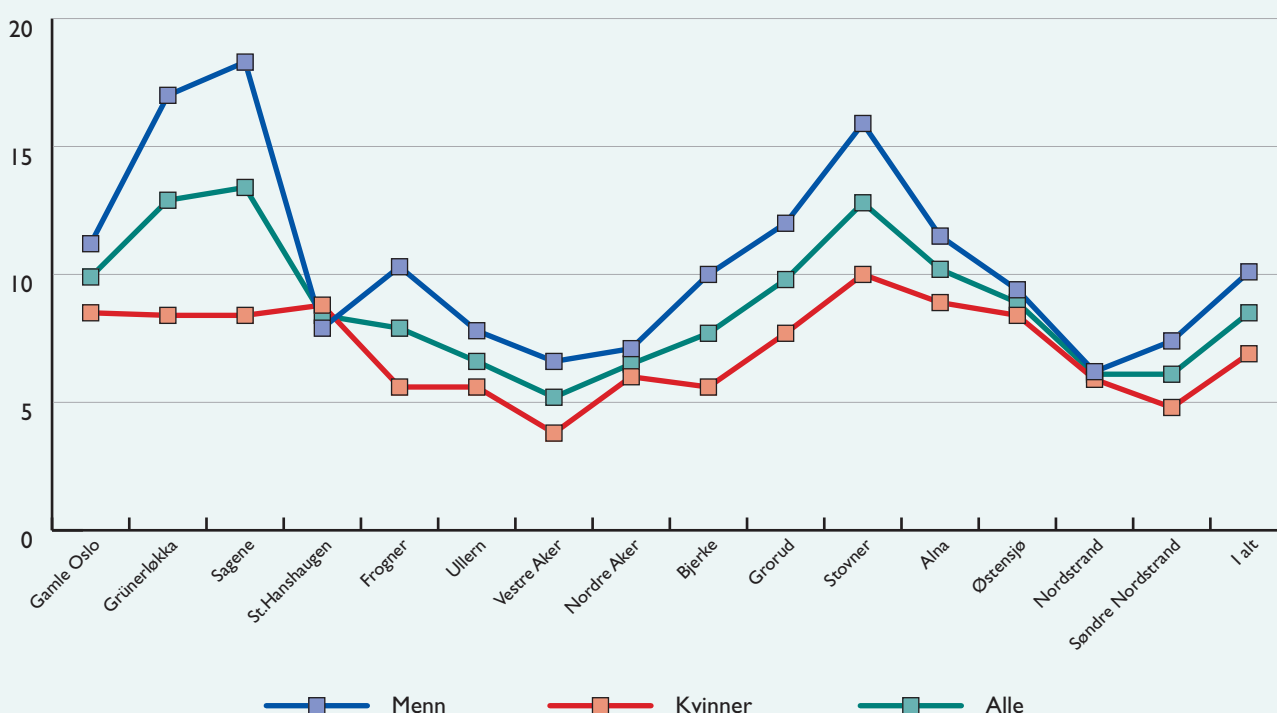
middelfolkemengden 2009-2010. For Oslo i alt var dødelighetsraten 7,5 i 2009, deler vi inn etter kjønn – var raten 6,7 for menn og 8,4 for kvinner. På bydelsnivå varierer tallene fra 11,2 for kvinner i Bydel Østensjø til 3,3 for menn i Bydel Søndre Nordstrand.

Innslaget av døde i en bydel henger imidlertid sterkt sammen med bydelens aldersprofil – og her er det store forskjeller mellom bydelene. En faktor som kan spille inn her er for eksempel hvor i byen institusjoner for eldre er plassert. Mer enn 10 prosent av innbyggerne i Bydel Østensjø var ved inngangen til 2010 75 år eller eldre, i Bydel Søndre Nordstrand utgjorde den samme gruppen under 3 prosent av innbyggerne.

Aldersvariasjonene etter geografiske inndelinger gjør at for å kunne si noe mer sikkert om dødelighet, bør man bruke et mer nyansert mål enn døde per 1 000. Et steg på veien er å se på aldersspesifikke dødelighetsrater. Vi har her valgt å se på den aldersspesifikke dødelighetsraten for kvinner og menn i alderen 50-74 år. Vi ser med andre ord fortsatt på døde per 1 000 av middelfolkemengden 2009-2010, men nå for den utvalgte aldersgruppen.

Figur 7: Døde i 2009 i alderen 50-74 år per 1 000 av middelfolkemengden. Oslo i alt og etter bydel og kjønn.

Ved å se på dødelighetsraten for aldersgruppen 50-74 år, tegnes igjen et tydelig bilde av forskjellene i dødelighet mellom Oslos bydeler. I Bydel Sagene er dødelighetsraten for 50-74 åringene i 2009 13,4, mens den i Bydel Vestre Aker er 5,2. Dersom vi skiller mellom menn og kvinner, kommer forskjellene enda klarere frem. Dødelighetsraten for menn varierer fra 18,3 i Bydel Sagene til 6,2 i Bydel Nordstrand. For kvinner er ikke utslagene så tydelige som for menn, men her finner vi Bydel Stovner med høyest dødelighetsrate på 10,0, mens den er lavest i Bydel Vestre Aker med 3,8.

I denne artikkelen har fokuset vært på Oslo-borgere som døde i 2009. I og med at vi her kun har sett på døde og dødelighet i et år, bør det understrekes at det kan skje store endringer i dødelighet fra et år til et annet. Et stikkord som kan nevnes her er flytting og de utslag det gir i ulike statistikker. Andre fak-

torer som har betydning er ulike levekår slik som helsetilstand.

For å kunne si noe mer utdypende om dødelighet, bør både flere typer data benyttes samtidig som man ser på utviklingen over flere år. Men tallene i denne artikkelen viser uansett at det er forskjeller mellom Oslos bydeler når det gjelder hvor lenge vi lever.

Tekst: Laila Kleven

Kilder: Dybendal, Kirsten Enger og Halvard Skiri: Klare geografiske forskjeller i levealder mellom bydeler i Oslo, Samfunnsspeilet 2005/6, Statistisk sentralbyrå
Statistisk sentralbyrå: Befolkningsstatistikk - folkemengde og døde

En aldrende befolkning – mindre utfordring i Oslo enn for Norge?

Befolkningsveksten har vært stor i Oslo de siste årene. Antall fødte har vært rekordhøyt og innflyttingen større enn utflyttingen. Disse forholdene kan være med på å forklare hvorfor de demografiske utfordringene knyttet til aldring av befolkningen ikke er like uttalte i Oslo som de er på landsbasis.

I denne artikkelen skal vi se på to mål – **aldersbæreevne** og **familieomsorg** – for å belyse de demografiske utfordringene knyttet til aldring av befolkningen i Oslo og på landsbasis. Både fertilitetsmønstre, levealder, flytting mellom land og innenlands spiller en rolle for befolkningsutvik-

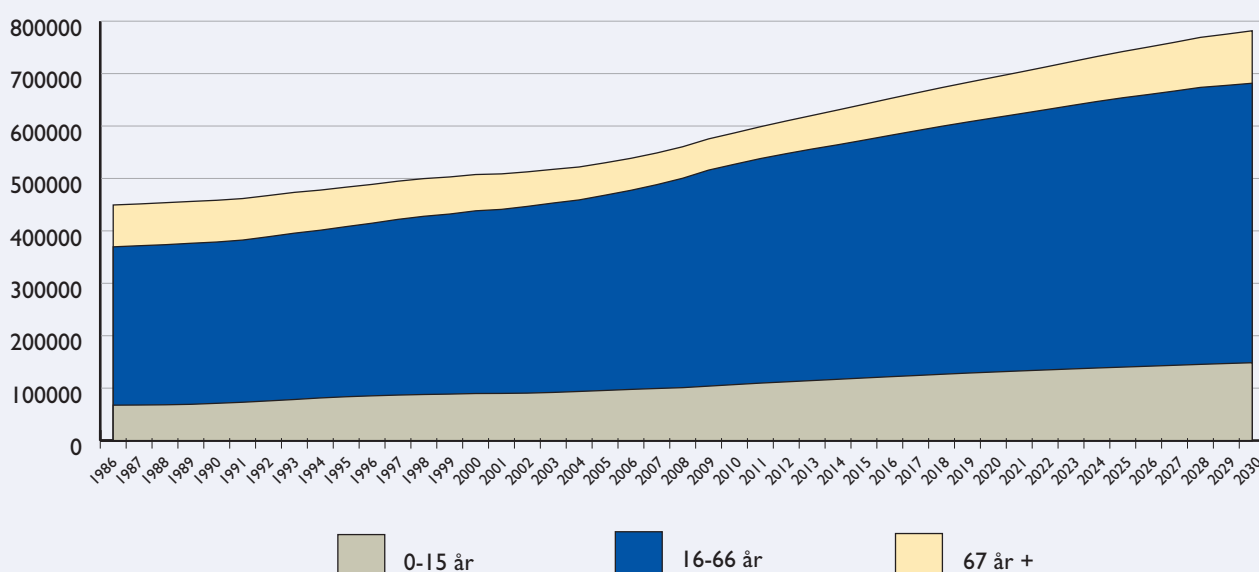
lingen og -sammensetningen. Antall personer i de eldste aldersgruppene vil øke i takt med at store fødselskull i etterkant av 2. verdenskrig erstatter mindre kull fra mellomkrigsårene. Dette er trekk som gjelder både for Norge og for andre land. En særlig utfordring knyttet til endring i befolknings-

sammensetningen er vår evne til å ta oss av våre eldre. Vil det være nok hender i helsesektoren i fremtiden?

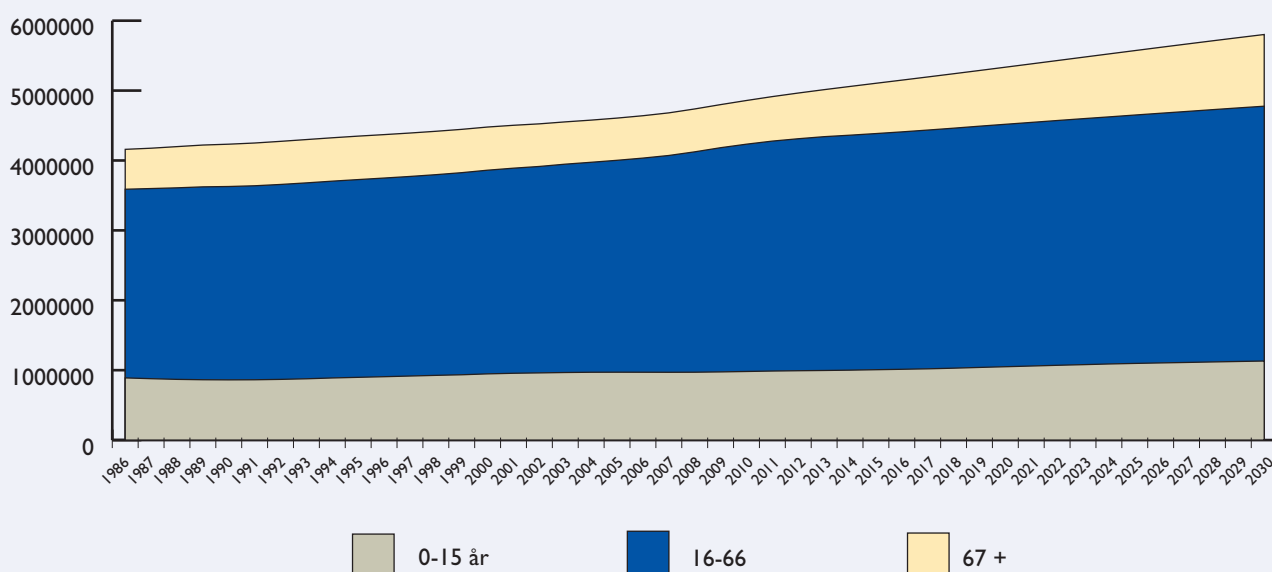
Perioden vi ser på i denne artikkelen er fra 1986 og fram til 2030. Tallene fra 2011 og fremover er fremskrevne tall basert på Oslo kommunes egne befolkningsfremskrivninger og Statistisk sentralbyrås befolkningsfremskrivninger 2010 alternativ MMMM.

Ved inngangen til 2010 var 72 prosent av Oslos befolkning i yrkesaktiv alder (16-66 år), for Norge var det tilsvarende tallet 67 prosent. Mens andelen i yrkesaktiv alder i Oslo har økt med 5 prosentpoeng fra 1986 til 2010, har den på landsbasis kun økt med 2 prosentpoeng. Ser vi frem mot 2030 antas den yrkesaktive delen av befolkningen å gå ned til 68 prosent i Oslo og 63 prosent på landsbasis.

Figur 1: Befolkningen etter alder. Oslo. 1986-2030. (Tall fra 2011 er fremskrevet.)

Figur 2: Befolkningen etter alder. Norge. 1986-2030. (Tall fra 2011 er fremskrevet.)

Antall personer 67 år eller eldre antas frem mot 2030 å øke mer for Norge som helhet enn i Oslo. Ifølge prognosene vil 18 prosent av Norges befolkning vil være 67 år eller eldre på dette tidspunktet, mens tilsvarende andel i Oslo vil være 13 prosent. I 2010 var denne andelen på henholdsvis 13 prosent på landsbasis og 10 prosent i Oslo.

Aldersbæreevnen i befolkningen synker...

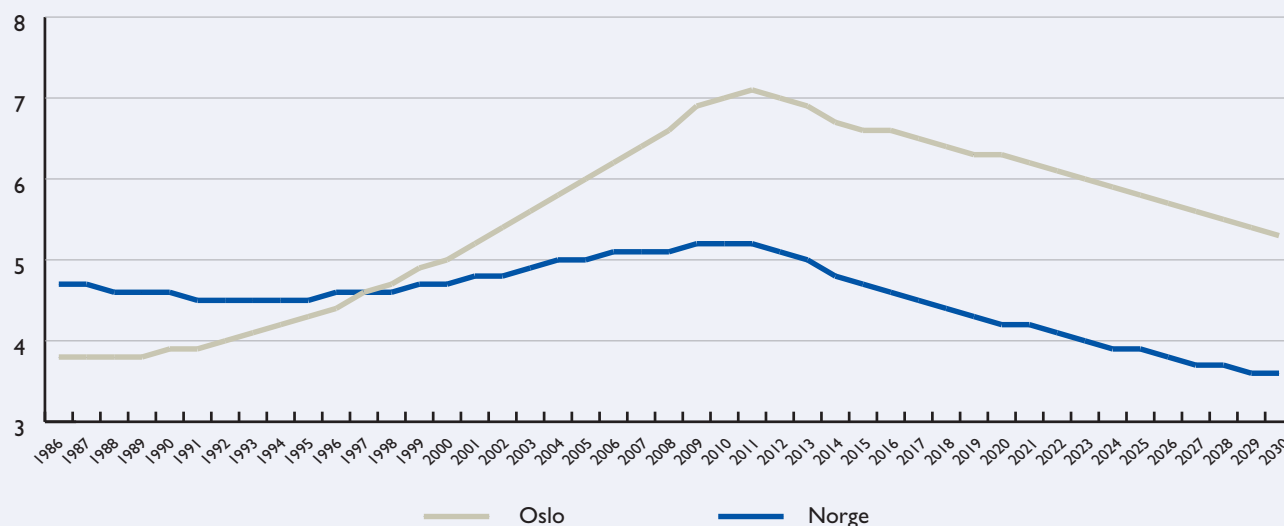
Med aldersbæreevne (The Potential Support Ratio) menes forholdet mellom den yrkesaktive delen av befolkningen (16-66 år) og den eldre delen av befolkningen (67 år og eldre). Aldersbæreevnen er

Nedgangen til tross, i perioden frem til 2030 vil aldersbæreevnen for Oslo fortsatt ligge over dagens nivå for hele landet.

... mens behovet for familieomsorg øker

Hensikten med dette målet, også kjent som The Parent Support Ratio, er å få et inntrykk av forholdet mellom antall potensielle omsorgsytere og antall omsorgstrequende eldre. Endringer i befolkningens alderssammensetning har betydning for hvor mange familieomsorgsgivere de aller eldste kan støtte seg på. Endringene vil også kunne påvirke fremtidens familieomsorgsmønstre.

Figur 3: Aldersbæreevne: Antall personer i yrkesaktiv alder (16-66 år) per antall personer 67 år og eldre. Oslo og Norge. 1986-2030. (Tall fra 2011 er fremskrevet.)

for eksempel av interesse for finansiering av pensjoner, velferdstilbud og helse- og sosialtjenester. Aldersbæreevne tar imidlertid ikke hensyn til omfanget av personer i yrkesaktiv alder som av ulike årsaker står utenfor arbeidsmarkedet.

Mens aldersbæreevnen i Oslo i 1986 var på 3,8 og for hele Norge 4,7, har bildet endret seg i årenes løp. I 2010 var aldersbæreevnen i Oslo på 7,0 og for Norge som helhet 5,2. For både Oslo og Norge befinner vi oss nå på topp-punktet for aldersbæreevnen. I tiden fremover – i takt med endringer i befolkningens sammensetning – vil aldersbæreevnen synke jevnt både i Oslo og på landsbasis.

Omsorgsyterne er i denne sammenhengen personer i alderen 50-66 år, mens de omsorgstrequende eldre på den annen siden er personer i aldersgruppen 85 år og eldre. Grunnen til at disse to aldersgruppene er valgt ut, er at eldre over 85 år antas å ha de største omsorgsbehovene, mens aldersgruppen 50-66 år omfatter de eldstes barn og disse er dermed de nærmeste pårørende. Familieomsorgskoeffisienten sier hvor mange eldre personer (85 år og over) det er per 100 personer i aldersgruppen 50-66 år.

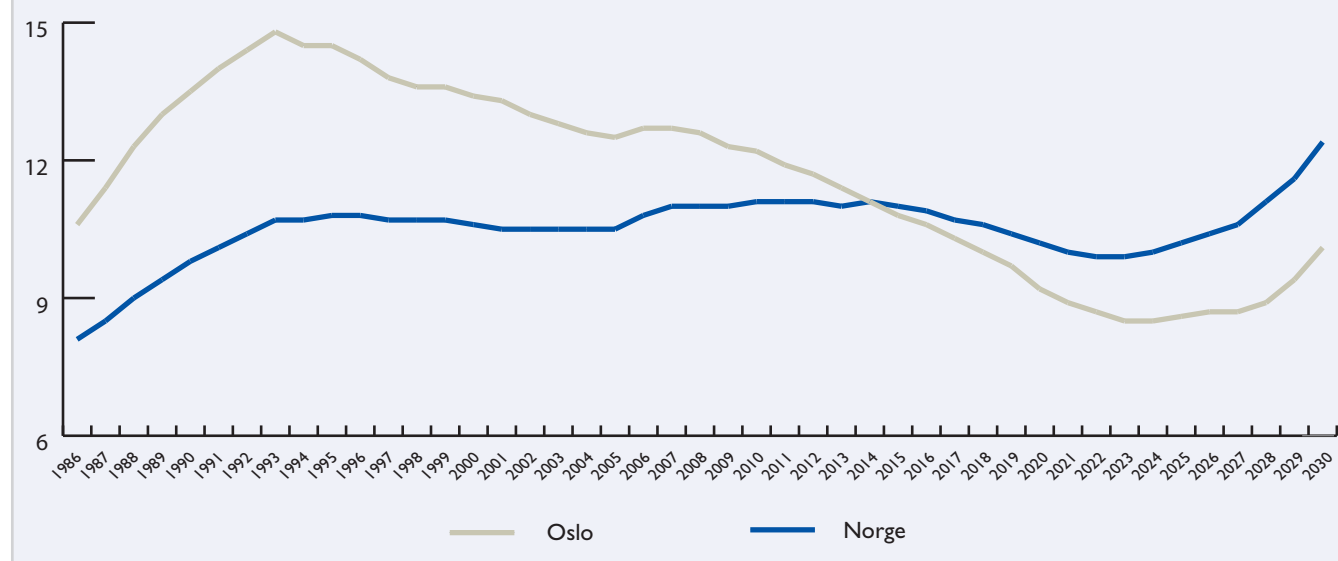
Familieomsorgskoeffisienten kan gi et noe forenklet bilde av utviklingen. Det er flere faktorer enn

alderssammensetningen som har betydning for potensiell omsorgsyting i familien. Når man sammenligner utviklingen på tvers av landegrensene, trekkes for eksempel kulturelle ulikheter frem som en viktig faktor.

På samme måte som for aldersbæreevnen, er det klare forskjeller i utviklingen av familieomsorgskoeffisienten for Oslo og på landsbasis. Over tid sammenfaller imidlertid trenden for familieomsorgskoeffisienten for Oslo og Norge. Ifølge befolkningsprognosene vil det i 2030 være 10,1 omsorgstrengende per 100 omsorgsytere i Oslo. På

tatt i denne artikkelen, kommer Oslo imidlertid til å møte utfordringene knyttet til en aldrende befolkning senere enn hva Norge som nasjon kommer til å gjøre. Innvandring er noe av forklaringen på dette. En annen forklaringsfaktor er flyttemønsteret. Oslo har et "storbyflyttemønster", preget av livsfaseflytting og netto innflytting. Innflytterne til Oslo er fra begynnelsen av tjuårene til midten av trettiårene og omfatter foruten arbeidsinnvandrere, unge som skal studere eller de som står foran en etableringsfase. Utflyttingen fra Oslo er på den andre siden høyest for de yngste aldersgruppene (opp til skolealder) og for personer i begynnelsen av trettiårene.

Figur 4: Familieomsorgskoeffisienten: Antall personer i aldersgruppen 85 år og eldre per 100 personer i aldersgruppen 50-66 år. (Tall fra 2011 er fremskrevet.)

landsbasis vil det tilsvarende tallet bli 12,4 eldre per hundre omsorgsytere. Ved inngangen til 2010 var tilsvarende tall 12,2 for Oslo og 11,1 på landsbasis. Fra 1986 og frem til anslagsvis 2014 har - og vil - koeffisienten for antall omsorgstrengende per 100 omsorgsytere være høyere for Oslo enn for hele landet. Etter en nedadgående kurve i om lag 15 år fremover, antas familieomsorgskoeffisienten for Oslo å stige brått i de siste par årene frem til 2030.

Aldringen av befolkningen er utvilsomt en utfordring. En sunn balanse mellom aldersgruppene vil gjøre et samfunn bedre i stand til å løse nødvendige oppgaver. Blir befolkningsutviklingen slik som an-

Tekst: Laila Kleven

Kilder:

Oslo kommune og Akershus fylkeskommune: Befolkningsframskrivning for Akershus og Oslo 2011 – 2030

Statistisk sentralbyrå: Befolkningsstatistikk og fremskrivninger

Denne artikkelen har tidligere vært publisert på våre nettsider, men er nå oppdatert med nye tall.

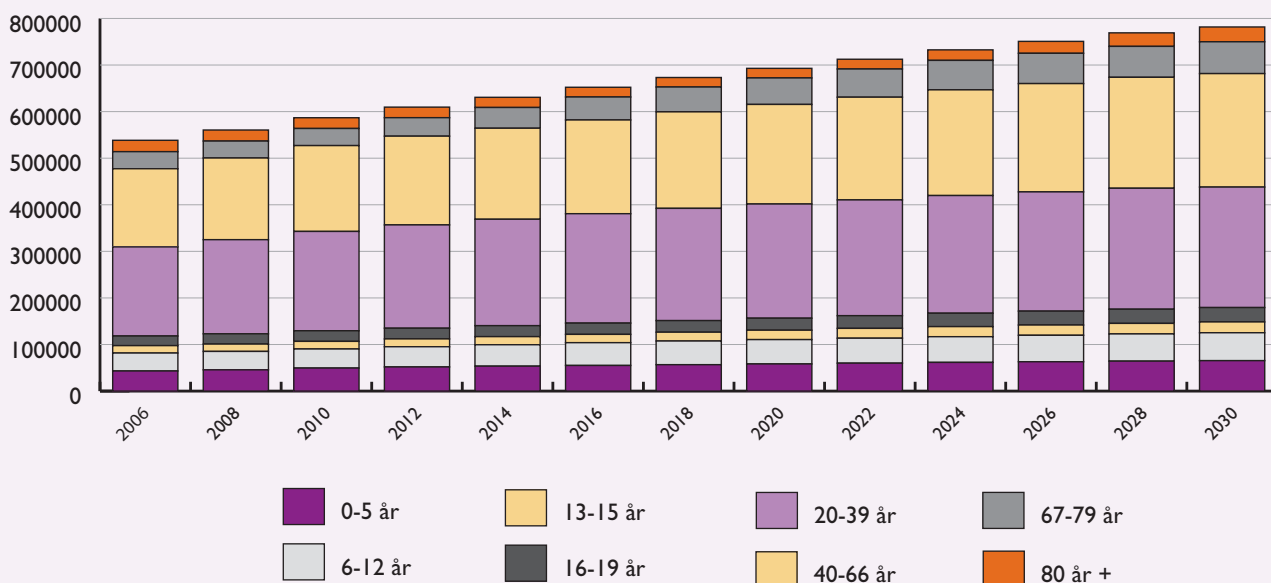
Befolkningsprognoser – hvor godt treffer de?

En befolknings prognose er mye mer enn en gjetning, men som vi skal vise i denne artikkelen er det vanskelig å forutsi befolkningsveksten.

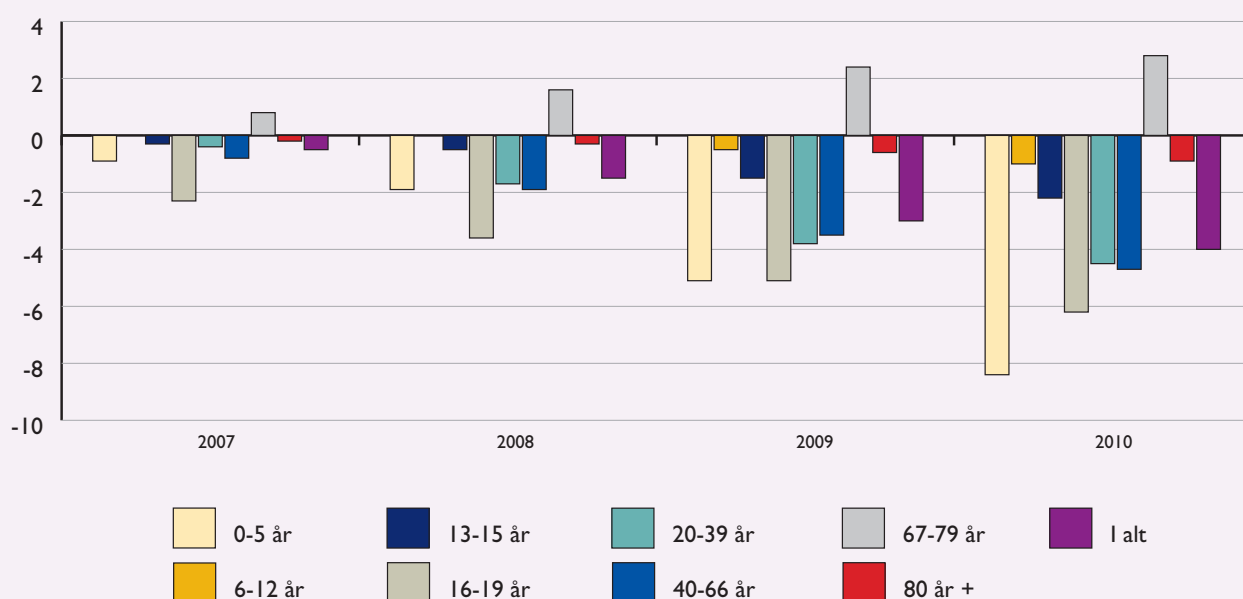
Tall for befolkningen per 1.1.2011 er ennå ikke offisielle, men når tall per 1.10.2010 viste at Oslo hadde nesten 597 000 innbyggere, er det rimelig å anta at befolkningen i hovedstaden ved årsskiftet var nær 600 000. I januar 2011 ble da også Oslo-borger nummer 600 000 utropt. Stor innflyt-

ting - særlig fra utlandet - og mange fødte barn, færre døde og høyere levealder har bidratt til en kraftig befolkningsvekst i Oslo. Den siste befolkningsprognosen utarbeidet av Oslo kommune og Akershus fylkeskommune legger opp til at det vil bo 780 000 personer i Oslo i 2030, se figur 1.

Figur 1: Oslos folkemengde etter alder per 1.1. Faktiske tall 2006-2010 og fremskrevne tall (hovedalternativet) 2011-2030.

Figur 2: Avvik i prosent prognose 2006 og faktisk befolkning. Per 1.1.2007-2010.

Tilbake i 2006 la også basisalternativet (per april 2006) opp til en relativt kraftig vekst i antall innbyggere i Oslo. Den gang så man for seg at i 2010 skulle hovedstaden romme vel 563 000 innbyggere, først i 2018 skulle byens befolkning passere 600 000.

Figur 2 viser prosentvis avvik mellom befolkningsprognosen fra 2006 og faktisk befolkning i årene etter prognosen. Prognosen fra 2006 har underesti-

mert Oslos befolkning i alle aldersgrupper bortsett fra gruppen i alderen 67-79 år. Den yngste gruppen, barn mellom 0 til 5 år, er den som prosentvis har økt mest i forhold til prognosen. Prognosen fra 2006 "bommet" med over 4 000 barn i en periode på 4 år. Dette forholdet har vi skrevet om i Oslospeilet 2/2010, og vi har kalt fenomenet for "yngrebølgen" i Oslo.

Oslos yngrebølge

*"I nyhetsbildet og i offentlige debatter er det gjerne et sterkt fokus på den såkalte eldrebølgen, og de økonomiske konsekvensene rundt en aldrende befolkning. Oslo kommune har i den senere tid merket effekten av en allerede påbegynt **yngrebølge**. Det blir født langt flere barn i Oslo enn tidligere, dels som et resultat av at hver kvinne stadig får flere barn, men også fordi svært mange kvinner i fødegyldig alder flytter til byen. Samtidig er det en klar tendens at barnefamiliene blir boende i byen lengre enn tidligere. Dette har naturlig nok ført til utfor-*

nostiseringsmodellene som Oslo kommune bruker er svært komplekse, og i tillegg til demografiske forutsetninger, som fruktbarhet, dødelighet og flytting, tar vi også hensyn til forventet boligbygging.

Prognosenes usikkerhet øker med detaljeringsnivå og et lengre tidsperspektiv. Usikkerheten er større på lavere geografisk nivå, som for eksempel bydels- og skolekrets nivå enn på kommunenivå, og usikkerheten blir større jo lengre fram i tid vi går. Dette har sammenheng med at det er vanskeligere å forutsi hvilke forutsetninger som bør benyttes på lang sikt enn på kort sikt. Det er vanskeligere å

Tabell 1: Fremskrivningens forutsetninger for befolkningsprognoser utarbeidet i 2006 og 2010

Fremskrivningens forutsetninger	2006*	2010**
Fruktbarhet (SFT)	1,72	1,93
Forventet levealder, menn	fra 76,1 til 79,4 år	fra 77,5 til 80,9 år
Forventet levealder, kvinner	fra 81,1 til 84,2 år	fra 82,5 til 85,3 år
Netto innflytting	Modellstyrt***	fra 6 223 til 3 877
Forventet boligbygging	45 000 (for Oslo)	165 000 (for Akershus og Oslo)

*Befolkningsfremskrivning for Oslo 2007-2025

**Befolkningsfremskrivning for Akershus og Oslo 2011-2030

***Tallene beregnes i verktøyet og er vanskelig å fremstille her

dringer i forhold til å bygge nok barnehageplasser. Utfordringen i forhold til skolesektoren har ennå ikke slått ut for fullt, og det er først nå de første store fødselskullene fra begynnelsen av 2000-tallet er i ferd med å nå skolealder".

Kilde: Oslospeilet 2/2010

Slike endringer i befolkningsmønstret, tas det hensyn til ved å endre **fremskrivningens forutsetninger**. I tabell 1 viser vi hvilke forutsetninger som ble brukt i utarbeidelsen av prognosene i 2006 og 2010. I motsetning til SSBs rene demografisk prognose, tas det her også hensyn til forventet boligbygging.

Eksakt vitenskap eller kvalifisert gjetning?

Alle prognoser er en form av "gjetning" basert på observerte trender, som man forlenger framover i tid. En befolkningsprognose kan på mange måter forstås som en "hvis-så-analyse". Man legger til grunn visse forutsetninger og får et resultat. Prog-

nostisere hva som vil skje med de som ennå ikke er født eller flyttet til Oslo når prognosen lages, sammenlignet med de som allerede bor i byen.

I eksempelet ovenfor har vi vist hvor stort avvik det er mellom prognosen utarbeidet i 2006 og den faktiske befolkningsutviklingen. Det har i løpet av 4 år, skjedd store endringer i utviklingen av Oslos samlede befolkning, men endringen er særlig stor for de aller yngste barna.

Her er hva vi i 2006 skrev om befolkningsutviklingen frem mot 2025.

Ny befolkningsfremskrivning for Oslo viser sterk vekst frem til 2025

Ny befolkningsfremskrivning for Oslo viser sterk befolkningsvekst frem til 2025 da byens folketall i henhold til det såkalte basisalternativet er beregnet til å ligge på 632 000 personer. Dette

innebærer en befolkningsvekst på noe over 90 000 personer sammenliknet med dagens nivå. Både nettoflyttingen og fødselsoverskuddet bidrar til denne veksten, men fødselsoverskuddet ligger fortsatt an til å gi det største bidraget. De siste årene har befolkningsveksten vært på et historisk sett svært høyt nivå, og det forventes at denne fortsatt vil ligge høyt, selv om veksttakten ser ut til å avta utover i framskrivningsperioden.

**Komponenter og forutsetninger
(verdi/periode)**

Samlet fruktbarhetstall Ca. 1,72

Forventet levealder

Menn: Øker med 3,3 år frem til 2025
(fra 76,1 år til 79,4 år)

Kvinner: Øker med 3,1 år frem til 2025
(fra 81,1 år til 84,2 år)

Innenlandsflytting

Flytterater og andeler tilsvarende perioden 2000-2004 (som i SSBs MMMM-alternativ)

Utenlandsflytting

(inn-/utvandring) Konstant andel av landets netto innflytting fra utlandet basert på SSBs MMMM-alternativ. Innflytting til bydelene tilsvarende gjennomsnittet for 2001-2004

Internflytting (innen kommunen)

Flytterater og andeler tilsvarende perioden 2001-2004

Boligbygging

Gradvis overgang til et lavere nivå. Dette vil gi en samlet nybygging på 30 000-45 000 boliger frem til 2020

Forventningene om en høy befolkningsvekst i Oslo har forsterket seg siden forrige offisielle framskrivning. Bakgrunnen for dette er særlig at det forventes høyere vekstbidrag fra fødselstallet og den utenlandske nettoinnflyttingen, men også den innenlandske nettoinnflyttingen forventes å bli noe høyere enn tidligere antatt.

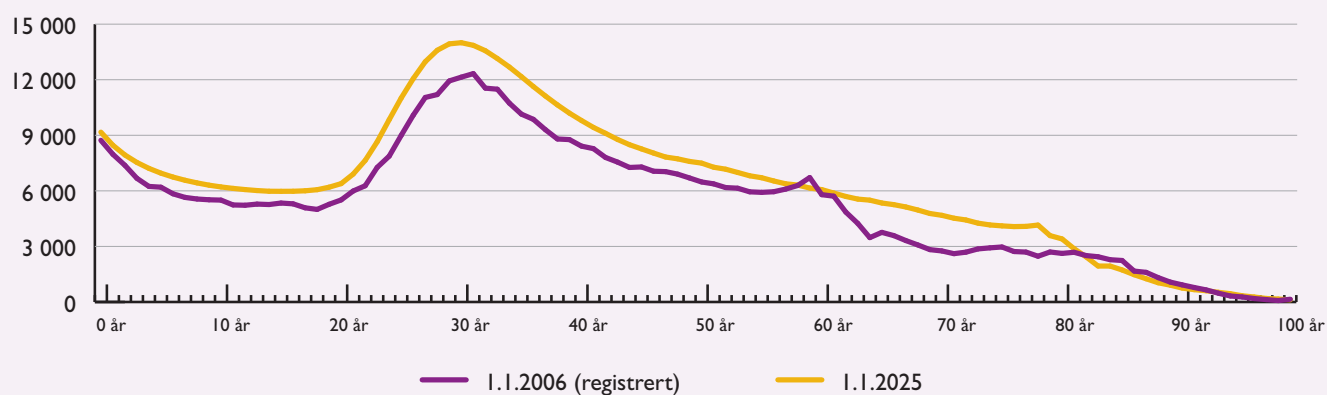
Befolkningsutviklingen 2006-2025

Selv om befolkningsveksten i gjennomsnitt ligger an til å bli sterk i årene frem til 2025, forventes likevel en noe lavere vekstbane enn for perioden 1990-2006. Gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst i perioden 1990-2006 var således noe i overkant av 1 prosent pr. år, mens tilsvarende gjennom snittstall forventes å bli nærmere 0,9 prosent pr. år i perioden frem til 2025. I framskrivningsperioden forventes størst vekst de nærmeste årene.

Befolkningsveksten vil til en viss grad ha en ujevn fordeling for de ulike aldersgruppene i befolkningen. Et samlet bilde av endringene for de enkelte aldersgruppene er gitt i figuren som viser aldersprofilen for Oslos befolkning slik den var ved siste årsskiftet, og slik den forventes å bli i 2025.

Førskolebarn (aldersgruppen 0-5 år) ligger an til en gjennomsnittlig årlig vekst for hele framskrivningsperioden på ca. 0,5 prosent pr. år. Tilsvarende gjennomsnittstall for befolkningen i barneskolealder (aldersgruppen 6-12 år) er 0,8 prosent pr. år. Befolkningen i ungdomsskolealderen (13-15 år), ligger

Figur 3: Folketallet i Oslo i 2006 og 2025 etter alder. Basisalternativet april 2006.

på sin side an til en gjennomsnittlig årlig vekst på 0,7 prosent pr. år, mens befolkningen i alder for videregående opplæring (16-19 år) ligger an til en gjennomsnittlig årlig vekst på 0,9 prosent pr. år.

For de yngre og eldre yrkesaktive (henholdsvis 20-39 år og 40-66 år) forventes en gjennomsnittlig årlig vekst på ca. 0,9 prosent årlig for begge grupper. De yngre og eldre deler av eldrebefolkningen (hen-

Tabell 2: Befolkningsframskrivning for Oslo 2006-2025 etter standard aldersgrupper. Basisalternativet april 2006.

År	0-5 år	6-12 år	13-15 år	16-19 år	20-39 år	40-66 år	67-79 år	80 år+	I alt
2010	45 296	40 550	15 977	21 365	203 723	175 611	37 762	22 873	563 158
2015	45 569	43 334	16 656	21 885	211 763	180 298	46 480	20 783	586 767
2020	46 605	43 972	17 738	22 978	218 419	186 389	53 312	20 066	609 478
2025	47 270	44 467	17 970	24 241	226 012	192 176	56 919	23 070	632 125

holdsvis 67-79 år og 80 år og over) ligger an til en gjennomsnittlig årlig befolkningsendring på henholdsvis +2,4 prosent og -0,3 prosent; det blir med andre ord en nedgang for befolkningen over 80 år. I absolutte tall er det de yrkesaktive (gruppene 20-39 år og 40-66 år) og den yngre delen av eldrebefolkningen (gruppen 67-79 år), som står for den vesentligste delen av befolkningsveksten; disse gruppene har noe i overkant av 80 prosent av den samlede forventede befolkningsveksten frem til 2025.

Tekst: Deniza Helic, Laila Kleven og Pål Holmen

Kilder:

Statistisk sentralbyrå: Befolkningsstatistikk

Oslo kommune og Akershus fylkeskommune: Befolkningsframskrivning for Akershus og Oslo 2011 – 2030

Oslo kommune, Oslospeilet 2/2010, Oslospeilet 3-4/2006

Denne artikkelen er utarbeidet som en del av vår serie "Oslo før og nå"

Mer informasjon finner du på

e-post:
oslostatistikken@uke.oslo.kommune.no
internett
www.uke.oslo.kommune.no/oslostatistikken/

Returadresse

Oslo kommune,
Utviklings- og kompetanseetaten
Postboks 6538 Etterstad
0606 OSLO